

1257.

Na osnovu člana 95 tačka 3 Ustava Crne Gore donosim

UKAZ

O PROGLAŠENJU ZAKONA O KORIŠĆENJU ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

("Službeni list Crne Gore", br. 082/24 od 23.08.2024)

Proglašavam Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na sjednici Petog vanrednog zasijedanja u 2024. godini, dana 17. avgusta 2024. godine.

Broj: 011/24-1328/2-01

Podgorica, 20. avgust 2024. godine

Predsjednik Crne Gore,

Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na sjednici Petog vanrednog zasijedanja u 2024. godini, dana 17. avgusta 2024. godine, donijela je

ZAKON

O KORIŠĆENJU ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

U cilju promovisanja, proizvodnje i korišćenja energije iz obnovljivih izvora, ovim zakonom se uređuje određivanje udjela energije iz obnovljivih izvora, podsticaji za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uslovi i postupak sticanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača i povlašćenog proizvođača, izdavanje garancija porijekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora, status kupaca-proizvođača i zajednica obnovljivih izvora energije, korišćenje obnovljivih izvora energije u sektoru grijanja i hlađenja i u sektoru saobraćaja, kriterijumi održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte, regionalna saradnja, kao i druga pitanja od značaja za korišćenje energije iz obnovljivih izvora.

Javni interes

Član 2

Korišćenje energije iz obnovljivih izvora i postizanje obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u skladu sa obavezama preuzetim potvrđenim međunarodnim ugovorom, kao i primjena principa "energetska efikasnost na prvom mjestu", je od javnog interesa.

Radi ostvarivanja javnog interesa iz stava 1 ovog člana, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave donose Nacionalni energetska i klimatski plan odnosno lokalne energetske planove u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Ciljevi

Član 3

Uređenje korišćenja energije iz obnovljivih izvora obuhvata mjere i aktivnosti koje se preduzimaju radi ostvarivanja dugoročnih ciljeva, i to:

- 1) dekarbonizacije energetskog sektora;
- 2) smanjenja upotrebe fosilnih goriva i povećanja korišćenja energije iz obnovljivih izvora u cilju zaštite životne sredine;
- 3) diversifikacije proizvodnje energije i povećanja sigurnosti snabdijevanja;
- 4) dugoročnog smanjenja zavisnosti od uvozne energije;

- 5) integracije električne energije iz obnovljivih izvora u tržište električne energije, što uključuje izloženost tržišnoj cijeni električne energije u cilju maksimiziranja ekonomske koristi za proizvođače električne energije i krajnje kupce;
- 6) obezbjeđivanja stabilnosti tržišta električne energije, uzimajući u obzir troškove integracije obnovljive energije u sistem i stabilnost mreže;
- 7) uključivanja i aktivnog učešća fizičkih lica i razvoja preduzetništva u energetsom sektoru;
- 8) uključivanja lokalnih zajednica u proizvodnju, korišćenje, skladištenje i prodaju energije iz obnovljivih izvora;
- 9) podsticanja istraživanja, inovativnosti i konkurentnosti u korišćenju obnovljivih izvora energije.

Udio energije iz obnovljivih izvora

Član 4

Udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, kao i udjeli energije iz obnovljivih izvora u oblasti električne energije, grijanja i hlađenja i saobraćaja utvrđuju se Nacionalnim energetske i klimatskim planom Crne Gore (u daljem tekstu: Nacionalni energetske i klimatski plan) koji se donosi u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Supsidijarna primjena

Član 5

Na pitanja u vezi sa korišćenjem energije iz obnovljivih izvora koja nijesu uređena ovim zakonom primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 6

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza

Član 7

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

- 1) obnovljivi izvori energije su obnovljivi nefosilni izvori energije, kao što su energija vjetra, solarna energija (solarna termalna i solarna fotonaponska) i geotermalna energija, ambijentalna energija, energija plime, energija talasa i druga energija mora, hidroenergija, biomasa, deponijski gas, gas iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i biogas;
- 2) demonstracioni projekat je projekat u oblasti obnovljivih izvora energije koji demonstrira tehnologiju kao prvu takve vrste, i kao takav predstavlja značajnu inovaciju koja prevazilazi najveći nivo postojeće tehnologije za korišćenje obnovljivih izvora energije;
- 3) energetske depozit je pozitivna razlika između električne energije koju proizvede kupac- proizvođač i isporuči u mrežu i električne energije preuzete iz mreže tokom obračunskog perioda;
- 4) energetske subjekat je privredno društvo, pravno ili fizičko lice, odnosno preduzetnik koji obavlja jednu ili više djelatnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti, osim krajnjeg korisnika energije;
- 5) fid-in tarifa je vrsta podsticaja kojom se proizvođaču garantuje otkupna cijena po kWh neto količine električne energije iz elektrana koje koriste obnovljive izvore da isporuči u elektroenergetsku mrežu;
- 6) tržišna premija je vrsta podsticaja koja predstavlja finansijski doprinos koji se plaća kao razlika između referentne tržišne cijene i ostvarene cijene za proizvedenu električnu energiju, kada je referentna tržišna cijena niža od ostvarene cijene, za električnu energiju koju isporučuje povlašćeni proizvođač u šemi tržišne premije i koja se utvrđuje u eurocentima po kWh isporučene električne energije;
- 7) garancija porijekla je elektronski dokument čija je jedina funkcija da dokaže krajnjem kupcu da je određeni udio ili količina energije proizvedena iz obnovljivih izvora;
- 8) snaga elektrane je priključna snaga elektrane utvrđena aktom nadležnog operatora sistema u postupku priključenja;

- 9) kvota je ukupna snaga elektrana u megavatima (MW), odnosno električna energija u megavat satima (MWh) za koju se može dodijeliti pravo na tržišnu premiju, odnosno fid-in tarifu u skladu sa ovim zakonom;
- 10) malo postrojenje je postrojenje koje koristi obnovljive izvore energije instalisane snage:
  - do 400 kW za instalaciju koja će biti puštena u rad do 31. decembra 2025. godine,
  - do 200 kW za instalaciju koja će biti puštena u rad od 1. januara 2026. godine;
- 11) obračunski interval je vremenski period od jednog sata ili kraći, određen tržišnim pravilima za obračun balansnog odstupanja koji donosi operator tržišta električne energije;
- 12) obračunski period je period koji počinje u 00:00 časova prvog dana kalendarskog mjeseca, a završava se u 00:00 časova prvog dana narednog kalendarskog mjeseca;
- 13) operator tržišta električne energije je energetski subjekat odgovoran za organizaciju i upravljanje tržištem električne energije;
- 14) ostvarena cijena je prihvaćena cijena ponuđena u postupku aukcije koja je utvrđena rješenjem o dodjeli tržišne premije;
- 15) mjesto priključenja je mjesto povezivanja prenosnog i distributivnog sistema, kao i mjesto povezivanja unutrašnje instalacije objekta krajnjeg kupca, odnosno proizvođača sa prenosnim ili distributivnim sistemom električne energije;
- 16) ovlašćena ugovorna strana je energetski subjekat koji zaključuje ugovore o tržišnoj premiji i ugovore o fid-in tarifi sa proizvođačima koji proizvode energiju iz obnovljivih izvora i imaju pravo na podsticaje u skladu sa ovim zakonom, ugovore sa povlašćenim proizvođačima o preuzimanju balansne odgovornosti, kao i ugovore o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora sa snabdjevačem i kupcem samosnabdjevačem;
- 17) planirana proizvodnja je planirana (ugovorena) količina električne energije sadržana u konačnom planu, u skladu sa tržišnim pravilima operatora tržišta električne energije;
- 18) ostvarena proizvodnja je količina električne energije isporučena operatoru sistema na mjestu priključenja;
- 19) privremeni povlašćeni proizvođač je pravno lice ili preduzetnik koji je stekao pravo na podsticajne mjere iz ovog zakona, uz sticanje statusa povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom;
- 20) povlašćeni proizvođač je energetski subjekat koji je nakon statusa privremenog povlašćenog proizvođača stekao status povlašćenog proizvođača u skladu sa uslovima utvrđenim ovim zakonom;
- 21) ukupna finalna potrošnja energije je ukupna energija isporučena industriji, saobraćaju, domaćinstvima, uslugama (uključujući javne usluge), poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, uključujući sopstvenu potrošnju električne i toplotne energije u energetskom sektoru, kao i gubitke u prenosu i distribuciji električne i toplotne energije;
- 22) podsticajne mjere su instrumenti koji podstiču proizvodnju energije iz obnovljivih izvora na način propisan ovim zakonom i u skladu sa važećim pravilima o državnoj pomoći;
- 23) otpad je svaka materija ili predmet koji se odbacuje, namjerava da se odbaci ili se mora odbaciti, pri čemu se otpadom ne smatraju materije ili predmeti koji se namjerno promijene ili kontaminiraju;
- 24) biomasa je biorazgradivi dio proizvoda, otpada i ostataka biološkog porijekla iz poljoprivrede (uključujući supstance biljnog i životinjskog porijekla), šumarstva i srodnih proizvodnih djelatnosti, uključujući ribarstvo i akvakulturu, kao i biorazgradivi dio industrijskog i komunalnog otpada;
- 25) šumska biomasa je biomasa proizvedena u šumarstvu;
- 26) poljoprivredna biomasa je biomasa proizvedena u poljoprivredi;
- 27) toplotna energija je unutrašnja (toplotna) energija tople vode, vrele vode ili pare, odnosno rashladnog fluida, koja se koristi za zagrijavanje ili hlađenje prostora, zagrijavanje vode za potrošnju ili za tehnološke procese;
- 28) biotečnost je tečno gorivo proizvedeno od biomase koje se koristi u energetske svrhe, osim za saobraćaj, uključujući proizvodnju električne i toplotne energije;
- 29) biogas je gasovito gorivo proizvedeno iz biomase;
- 30) biogorivo je tečno gorivo za saobraćaj, proizvedeno od biomase;
- 31) gorivo od biomase je gasovito ili čvrsto gorivo, proizvedeno od biomase;
- 32) goriva iz recikliranog ugljenika su tečna i gasovita goriva proizvedena od tečnog ili čvrstog otpada neobnovljivog porijekla, koji nije pogodan za reciklažu, ili gas iz procesa prerade otpada i izduvni gas, odnosno otpadni gas neobnovljivog porijekla, koji nastaje kao neizbježna i neželjena posljedica proizvodnog procesa u industrijskim objektima, u skladu sa propisima koji se odnose na upravljanje otpadom;

- 33) obnovljiva tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla su tečna ili gasovita goriva iz obnovljivih izvora energije koja se koriste u saobraćaju, pod uslovom da nijesu dobijena iz biomase i nijesu biogoriva;
- 34) kogeneracija je istovremena proizvodnja u jednom procesu toplotne energije i električne ili mehaničke energije;
- 35) visokoeffikasna kogeneracija je kogeneracija kojom se ostvaruje ušteda u primarnoj energiji od najmanje 10% u odnosu na referentne vrijednosti za odvojenu proizvodnju toplotne i električne energije i kogeneraciju u malim i mikro kogeneracionim objektima koja obezbjeđuje uštede u primarnoj energiji;
- 36) ambijentalna energija je toplotna energija koja nastaje prirodnim putem i energija akumulirana u okolini unutar ograničenog prostora koja se može skladištiti u okolnom vazduhu, osim u izduvnom vazduhu, ili u površinskim ili kanalizacionim vodama;
- 37) geotermalna energija je energija u obliku toplote koja se skladišti ispod čvrste površine zemlje;
- 38) operator distributivnog sistema je energetska subjekat koji vrši distribuciju električne energije i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj distributivnog sistema na određenom području, njegovo povezivanje sa drugim sistemima i za osiguranje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji potrebe za distribucijom električne energije na ekonomski opravdan način;
- 39) operator prenosnog sistema je energetska subjekat koji vrši prenos električne energije i odgovoran je za rad, održavanje i razvoj prenosnog sistema na određenom području i njegovo povezivanje sa drugim sistemima, kao i za osiguranje dugoročne sposobnosti sistema da zadovolji uslove za prenos električne energije na ekonomski opravdan način;
- 40) snabdjevač je energetska subjekat koji obavlja poslove snabdijevanja električnom energijom gasom ili toplotnom energijom;
- 41) kupac-samosnabdjevač je krajnji kupac sa sopstvenim primopredajnim mjestom, balansno je odgovoran, i kupuje električnu energiju za sopstvene potrebe, bez snabdjevača kao posrednika;
- 42) kupac-proizvođač je krajnji kupac koji djeluje u svojim prostorijama koje se nalaze unutar ograničenog područja, koji proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora za sopstvenu potrošnju i koji može skladištiti ili prodavati višak energije koju je sam proizveo, pod uslovom da krajnjem kupcu koji nije domaćinstvo te aktivnosti ne predstavljaju njegovu primarnu komercijalnu ili profesionalnu djelatnost;
- 43) ugovor o kupovini energije iz obnovljivih izvora je ugovor prema kojem fizičko ili pravno lice pristaje da kupuje električnu energiju iz obnovljivih izvora direktno od proizvođača električne energije;
- 44) zajednica obnovljivih izvora energije je pravno lice:
  - koje se, u skladu sa ovim zakonom, zasniva na otvorenom i dobrovoljnom učešću, autonomno je i kontrolisano od strane akcionara ili članova koji se nalaze u blizini projekata obnovljive energije koji su u vlasništvu i razvoju tog pravnog lica,
  - čiji su akcionari ili članovi fizička lica, pravna lica ili jedinice lokalne samouprave i drugi oblici lokalne samouprave uključujući opštine, i
  - čija je primarna svrha da obezbijedi ekološke, ekonomske ili društvene koristi za svoje akcionare ili članove ili za lokalna područja u kojima djeluje, a ne finansijski profit;
- 45) referentna tržišna cijena je cijena električne energije na crnogorskom dan-unaprijed tržištu električne energije, na satnom nivou;
- 46) otpadna toplota i hladnoća je neizbježna toplota ili hladnoća proizvedena kao nusproizvod u industrijskim postrojenjima ili u postrojenjima za proizvodnju energije ili u uslužnom sektoru, koja bi bez pristupa sistemu daljinskog grijanja ili hlađenja neupotrijebljena bila rasuta u vazduh ili vodu, ako je postupak kogeneracije izveden ili će biti izveden ili ako kogeneracija nije izvodljiva;
- 47) obnova kapaciteta je obnavljanje elektrana koje proizvode energiju iz obnovljivih izvora, uključujući potpunu ili djelimičnu zamjenu postrojenja ili pogonskih sistema i opreme u cilju zamjene kapaciteta ili povećanja efikasnosti ili kapaciteta postrojenja;
- 48) rezidualni energetska miks je ukupan godišnji energetska miks Crne Gore, isključujući dio pokriven poništenim garancijama porijekla;
- 49) napredna biogoriva su biogoriva koja se proizvode od specifičnih sirovina za proizvodnju biogasa za saobraćaj;
- 50) energetska skladište je energetska postrojenje koje se koristi za kratkoročno i dugoročno skladištenje energije u cilju njenog daljeg korišćenja u energetske svrhe i uključuje reverzibilne hidroelektrane, baterijske sisteme za skladištenje električne energije, proizvodnju i upotrebu vodonika i amonijaka za energetske namjene, kao i toplotna i mehanička skladišta energije;

- 51) efikasno daljinsko grijanje i hlađenje je sistem daljinskog grijanja ili hlađenja koji koristi najmanje 50% obnovljive energije, 50% otpadne toplote, 75% kogenerisane toplote ili 50% kombinacije te energije i toplote;
- 52) daljinsko grijanje ili daljinsko hlađenje je distribucija toplotne energije u obliku pare, vruće vode ili rashlađenih tečnosti, od centralnih ili decentralizovanih izvora proizvodnje kroz mrežu do više zgrada ili lokacija, radi upotrebe za grijanje ili hlađenje prostora ili procesa;
- 53) strateški partner je domaći ili strani privredni subjekat ili konzorcijum domaćih i/ili stranih privrednih subjekata, izabran u skladu sa ovim zakonom za realizaciju strateškog projekta;
- 54) strateški projekat je projekat obnovljivih izvora energije i/ili skladišta energije, definisan ovim zakonom, koji obezbjeđuje odgovarajući nivo energetske bezbjednosti, obezbjeđuje postizanje ciljeva Nacionalnog energetskog i klimatskog plana i stvara preduslove za dodatnu integraciju projekata obnovljivih izvora energije.

II. PLANIRANJE UDJELA ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA I ADMINISTRATIVNE PROCEDURE

Planiranje udjela energije iz obnovljivih izvora

Član 8

Ciljevi korišćenja energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji utvrđeni Nacionalnim energetskim i klimatskim planom, u dijelu koji se odnosi na korišćenje energije iz obnovljivih izvora, ostvaruju se između ostalog i ispunjavanjem obaveznih i indikativnih udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u sektorima električne energije, grijanja i hlađenja i saobraćaja, utvrđenih ovim zakonom.

Obračun udjela iz stava 1 ovog člana vrši se na osnovu količine proizvedene električne energije u solarnim elektranama, hidroelektranama i vjetroelektranama, energetskog sadržaja goriva u saobraćaju, uticaja biogoriva, biotečnosti i sa njima uporedivih fosilnih goriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte, kao i količine energije iz toplotnih pumpi.

Prilikom obračuna količine proizvedene električne energije u hidroelektranama iz stava 2 ovog člana ne uzima se u obzir električna energija proizvedena u reverzibilnim hidroelektranama iz vode koja se crpi na veću visinu.

Udio, pravila obračuna i način obračuna udjela iz stava 1 ovog člana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove energetike (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Procjena i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije

Član 9

Procjena i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije vrši se na osnovu dozvole koju izdaje Ministarstvo.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na period do dvije godine, na zahtjev pravnog ili fizičkog lica, odnosno preduzetnika.

Procjenu i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije može da vrši pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu stručnog kadra i opreme.

Ispunjenost uslova iz stava 3 ovog člana utvrđuje Ministarstvo.

Procjena i mjerenje potencijala obnovljivih izvora energije vrši se na osnovu tehničkog opisa odobrenog od strane Ministarstva.

Rezultati procjene i mjerenja potencijala obnovljivih izvora energije koji se vrše na osnovu dozvole dostavljaju se Ministarstvu.

Bliže uslove u pogledu stručnog kadra i opreme iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Procedura izdavanja dozvola za realizaciju projekata

Član 10

Privremeni povlašćeni proizvođač, povlašćeni proizvođač, investitor elektrane za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora mogu zahtjev za izdavanje dozvole za izgradnju elektrane za proizvodnju električne energije i druge zahtjeve za izdavanje dokumentacije potrebne za izdavanje te dozvole predati Ministarstvu kao kontakt tački, a Ministarstvo je dužno da po službenoj dužnosti, bez odlaganja, te zahtjeve dostavi organima državne uprave i organima lokalne uprave nadležnim za odlučivanje o tim zahtjevima.

Ministarstvo podnosiocima zahtjeva daje obavještenja, informacije, savjete i propisane obrasce u vezi sa ostvarivanjem njihovih pravnih interesa po zahtjevima iz stava 1 ovog člana.

Operator tržišta električne energije, u saradnji sa Ministarstvom, Regulatornom agencijom za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija) i operatorom prenosnog i distributivnog sistema i organom državne uprave nadležnim za poslove uređenja prostora i izgradnje objekata, priprema vodič koji pruža potpune informacije o procedurama za izdavanje dozvola za izgradnju elektrana koje koriste obnovljive izvore, kao i za mala postrojenja i instalacije kupaca-proizvođača, koji se objavljuje na internet stranicama tih organa i operatora.

Nadležni organi i nosioci javnih ovlaštenja obezbjeđuju da procedura izdavanja dozvola koju pokreće podnosilac zahtjeva ne traje duže od:

- 1) dvije godine, za proceduru dobijanja dozvole za elektrane iz stava 1 ovog člana;
- 2) godinu dana, za proceduru dobijanja dozvole za elektrane instalisane snage manje od 150 kW; i
- 3) godinu dana, za obnovu kapaciteta postojećih elektrana.

Procedura izdavanja dozvole iz stava 4 tač. 1 i 2 ovog člana mogu se, na zahtjev, produžiti za najviše godinu dana iz opravdanih razloga, ako su nastupile vanredne okolnosti na koje podnosilac zahtjeva nije mogao da utiče.

Procedura izdavanja dozvole iz stava 4 tačka 3 ovog člana može se, na zahtjev, produžiti za najviše godinu dana, u slučaju vanrednih okolnosti, kao što su iz važnih bezbjednosnih razloga kada projekat povećanja snage elektrane ima značajan uticaj na elektroenergetsku mrežu ili prvobitni kapacitet, veličinu ili performanse elektrane.

Osnove za primjenu pojednostavljene procedure za izdavanje dozvole za elektrane instalisane snage manje od 150 kW i za obnovu kapaciteta elektrana propisuje Ministarstvo.

Informacije o korišćenju energije iz obnovljivih izvora

Član 11

Ministarstvo je dužno da učini javno dostupnim informacije o prednostima i specifičnostima korišćenja obnovljivih izvora energije, kao i podsticajnim mjerama koje se primjenjuju za korišćenje energije iz obnovljivih izvora i visokoeffikasne kogeneracije.

Isporučilac opreme i sistema za grijanje, hlađenje i korišćenje električne energije iz obnovljivih izvora dužan je da prilikom isporuke stavi na raspolaganje kupcu informacije o neto koristima, troškovima i energetskej efikasnosti opreme i sistema.

III. SISTEMI PODSTICAJA ZA PROIZVODNJU ELEKTRIČNE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

Sistemi podsticaja

Član 12

Radi postizanja ciljeva za korišćenje električne energije iz obnovljivih izvora primjenjuju se sistemi podsticaja u skladu sa ovim zakonom.

Cilj sistema podsticaja za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora utvrđen ovim zakonom je da se podrži integracija električne energije iz obnovljivih izvora u tržište električne energije, na tržišnom principu, uz izbjegavanje poremećaja na tržištu električne energije i vodeći računa o svim troškovima takve integracije, kao i stabilnosti elektroenergetskog sistema.

Podsticaji za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora dodjeljuju se u otvorenom, transparentnom, konkurentnom, nediskriminatornom i ekonomičnom postupku.

Podsticaje za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora kupac-proizvođač može ostvariti nakon ispunjenja neophodnih uslova, u skladu sa procedurom utvrđenom ovim zakonom.

Podsticaji u vidu tržišne premije mogu se dobiti za ukupnu snagu ili dio snage elektrane.

U slučaju da se za dio snage elektrane stiče pravo na tržišnu premiju, električna energija za koju se plaća podsticaj dobija se množenjem procenta snage elektrane koja je ušla u kvotu sa količinom isporučene električne energije elektrane u elektroenergetski sistem tokom obračunskog perioda.

Procjenu uticaja sistema podsticaja na tržište električne energije, krajnje kupce, kao i na ulaganja u elektroenergetski sektor jednom u četiri godine vrši Agencija nakon donošenja Nacionalnog energetskeg i klimatskeg plana.

Procjenu iz stava 7 ovog člana Agencija dostavlja Ministarstvu, radi ažuriranja Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana.

Povlašćeni proizvođač ima pravo samo na jedan sistem podsticaja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za istu snagu, odnosno dio snage elektrane.

Podsticaji se mogu dobiti za elektranu za čiju izgradnju je, prije podnošenja prijave za učestvovanje na aukciji, investitor podnio prijavu građenja ili obezbijedio građevinsku dozvolu u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata.

Prelazni period

Član 13

Sistem tržišnih premija primjenjivaće se nakon prelaznog perioda, koji se završava spajanjem crnogorskog dan-unaprijed tržišta električne energije sa jedinstvenim evropskim organizovanim dan-unaprijed tržištem električne energije, ili drugim tržištem, pod uslovom da godišnji obim trgovine preko interkonektora sa povezanim tržištem van Evropske unije iznosi najmanje 1 TWh.

Dan-unaprijed tržište električne energije iz stava 1 ovog člana je organizovano tržište na kojem se kupoprodaja električne energije vrši dan prije njene stvarne proizvodnje i isporuke.

Otkup električne energije od povlašćenog proizvođača tokom prelaznog perioda

Član 14

Tokom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona, povlašćeni proizvođač u sistemu tržišnih premija ima pravo na preuzimanje električne energije od strane ovlašćene ugovorne strane po cijeni koju je taj povlašćeni proizvođač ostvario na aukciji za tržišnu premiju, u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji.

Istekom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona pravo na otkup po ostvarenoj cijeni iz stava 1 ovog člana povlašćeni proizvođač koji je stekao pravo na tržišnu premiju, prodaje električnu energiju na tržištu i ostvaruje pravo na tržišnu premiju u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji.

Kvota za dodjelu podsticaja

Član 15

Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) donosi trogodišnji plan sistema podsticaja na osnovu opštih smjernica energetske politike, Nacionalnog energetskeg i klimatskog plana i obaveza preuzetih potvrđenim međunarodnim ugovorima, u okviru kojeg se utvrđuju kvote za projekte obnovljivih izvora energije, tehnologije kvalifikovane za podsticaje u skladu sa ovim zakonom i raspored aukcija za tržišnu premiju, kao i posebne kvote za fid-in tarifu za mala postrojenja i demonstracione projekte, prihvatljive tehnologije i raspored za dodjelu kvota za fid-in tarifu.

U okviru trogodišnjeg plana iz stava 1 ovog člana utvrđuju se kvote za projekte obnovljivih izvora energije koje će realizovati zajednice obnovljivih izvora energije, a posebno kvote za tržišnu premiju i kvote za fid in tarifu.

U skladu sa trogodišnjim planom iz stava 1 ovog člana, Vlada odlukom utvrđuje godišnje kvote za jednu ili više aukcija odnosno jedan ili više postupaka za dodjelu fid-in tarife, vrste korišćene tehnologije i ukupnu snagu elektrana.

Kvota za prvu aukciju za dodjelu prava na tržišnu premiju može se utvrditi odlukom Vlade prije donošenja trogodišnjeg plana.

Ako se aukcija sprovodi za unaprijed određene lokacije koje se nalaze u državnoj imovini, pored podataka iz stava 3 ovog člana, odlukom se utvrđuje zemljište u državnoj imovini, odnosno prirodno bogatstvo koje je za tu namjenu predviđeno planskim dokumentima u skladu sa zakonom kojim se uređuje planiranje prostora.

Kvota koja nije dodijeljena na jednoj aukciji za tržišnu premiju, odnosno u jednom postupku za dodjelu fid-in tarife, može se dodati kvoti koja će se dodijeliti u narednim aukcijama, odnosno postupcima dodjele fid-in tarife.

Nacrt trogodišnjeg plana sistema podsticaja Ministarstvo dostavlja nezavisnom organu nadležnom za poslove zaštite konkurencije, na mišljenje.

Trogodišnji plan sistema podsticaja iz stava 1 ovog člana donosi se najkasnije do 31. decembra tekuće godine koja prethodi trogodišnjem periodu za koji se plan donosi.

Elektrane i objekti na koje se primjenjuje sistem podsticaja

Član 16

Sistem podsticaja propisan ovim zakonom primjenjuje se na objekte za proizvodnju električne energije koji koriste sljedeće obnovljive izvore energije:

- 1) solarnu energiju;
- 2) energiju vjetra;
- 3) hidroenergiju;
- 4) geotermalnu energiju;
- 5) energiju biomase;
- 6) deponijski gas;
- 7) energiju talasa i mora;
- 8) gas iz postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda;
- 9) biogas.

Hidroelektrane imaju pravo na podsticaje u skladu sa ovim zakonom, ako njihova instalisana snaga ne prelazi 10 MW.

Reverzibilne hidroelektrane nemaju pravo na podsticaje koji se daju u skladu sa ovim zakonom.

Ministarstvo može da raspiše aukcije za određene tehnologije, za jednu ili više vrsta tehnologije elektrana koje koriste obnovljive izvore, ako omogućavanje podsticaja za sve tehnologije ne bi dovelo do optimalnog rezultata, u odnosu na:

- 1) dugoročni potencijal nove i inovativne tehnologije;
- 2) potrebu postizanja diversifikacije obnovljivih izvora energije;
- 3) troškove integracije u elektroenergetski sistem;
- 4) ograničenja mreže i stabilnosti sistema;
- 5) biomasu, u slučaju potrebe da se izbjegnu poremećaji na tržištu sirovina.

Stabilnost podsticajnih mjera i prava stečenih ovim zakonom

Član 17

Privremeni povlašćeni proizvođač, odnosno povlašćeni proizvođač ima pravo na podsticaje u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona koji su važili u vrijeme sticanja tog prava.

Uslovi pod kojima su privremeni povlašćeni proizvođači, odnosno povlašćeni proizvođači sticali pravo na podsticaje iz ovog zakona, koji su bili predvidljivi i stabilni ne mogu se naknadno mijenjati na način da umanjuju ili ograničavaju njihova stečena prava i ugrožavaju ekonomsku korist njihovih postrojenja koja su predmet podsticaja.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, mjere podsticaja mogu se naknadno mijenjati u skladu sa objektivnim kriterijumima, pod uslovom da su ti kriterijumi utvrđeni u sistemu podsticaja koji je važio u trenutku kada je privremeni povlašćeni proizvođač, odnosno povlašćeni proizvođač stekao pravo na podsticaj.

Trajanje podsticajnog perioda

Član 18

Podsticajni period je period u kome povlašćeni proizvođač električne energije ima pravo da koristi podsticaje propisane ovim zakonom.

Podsticajni period iz stava 1 ovog člana traje do 12 godina, počevši od dana stupanja na snagu odluke kojom se privremenom povlašćenom proizvođaču daje status povlašćenog proizvođača električne energije.

Prava i obaveze ovlašćene ugovorne strane

Član 19

Ovlašćena ugovorna strana koja sa privremenim povlašćenim proizvođačem zaključi ugovor o pravu na podsticaje utvrđene ovim zakonom dužna je da plaća tržišnu premiju, odnosno fid-in tarifu, ispunjava obaveze u vezi sa garantovanim otkupom električne energije i preuzimanjem balansne odgovornosti u skladu sa ovim zakonom.

Ulogu ovlašćene ugovorne strane iz stava 1 ovog člana obavlja operator tržišta električne energije.

Tokom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona ovlašćena ugovorna strana prodaje električnu energiju

kupljenu od povlašćenog proizvođača po osnovu ugovora o tržišnoj premiji na organizovanom tržištu električne energije u Crnoj Gori, snabdjevaču ili kupcu-samosnabdjevaču.

Snabdjevači i kupci-samosnabdjevači dužni su da električnu energiju koju je ovlašćena ugovorna strana otkupila od povlašćenih proizvođača, kupuju u obaveznom proporcionalnom udjelu koji utvrđuje ovlašćena ugovorna strana.

Prava i obaveze ovlašćene ugovorne strane i uslove prodaje električne energije koju je ovlašćena ugovorna strana otkupila od povlašćenog proizvođača tokom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona utvrđuje Ministarstvo.

Međusobna prava i obaveze ovlašćene ugovorne strane i snabdjevača, odnosno kupca samosnabdjevača po osnovu kupovine i prodaje električne energije iz stava 3 ovog člana uređuju se ugovorom o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora.

Obavezne proporcionalne udjele i način njihovog obračuna, glavne elemente i obrazac ugovora o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora iz stava 6 ovog člana, utvrđuje ovlašćena ugovorna strana.

Ovlašćena ugovorna strana, pored ostalog:

- 1) prati stanje realizacije ugovora iz stava 1 ovog člana;
- 2) kontroliše izdate račune povlašćenih proizvođača na osnovu podataka operatora sistema o mjerenju proizvedene električne energije;
- 3) primjenjuje referentnu tržišnu cijenu za relevantni period fakturisanja;
- 4) izvještava Ministarstvo o realizaciji zaključenih ugovora, očekivanoj proizvodnji iz objekata za koje su dati podsticaji, kao i o procjeni potrebnih prihoda, rezervisanih i oslobođenih kapaciteta, projekcija i podataka potrebnih za naknadne aukcije i o drugim elementima, na način koji propisuje Ministarstvo;
- 5) zaključuje ugovore o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora iz stava 4 ovog člana i člana 48 stav 4 ovog zakona sa snabdjevačem i kupcem - samosnabdjevačem.

Podsticaji za balansiranje

Član 20

Proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora odgovorni su za svoja balansna odstupanja.

Povlašćeni proizvođači koji su stekli pravo na tržišnu premiju imaju pravo da se učlane u balansnu grupu ovlašćene ugovorne strane, do isteka prelaznog perioda iz člana 23 stav 1 ovog zakona radi prenosa svoje balansne odgovornosti na ovlašćenu ugovornu stranu.

Po isteku prelaznog perioda iz člana 23 stav 1 ovog zakona povlašćeni proizvođač iz stava 2 ovog člana postaje odgovoran za svoja balansna odstupanja.

Povlašćeni proizvođači koji su stekli pravo na dodjelu fid-in tarife imaju pravo da svoju balansnu odgovornost i troškove prenesu na ovlašćenu ugovornu stranu za sve vrijeme trajanja statusa povlašćenog proizvođača električne energije.

Balansna grupa ovlašćene ugovorne strane

Član 21

Povlašćeni proizvođači koji su članovi balansne grupe ovlašćene ugovorne strane obavezni su da plaćanju jediničnu naknadu utvrđenu za svaki kWh pozitivnog ili negativnog balansnog odstupanja, ostvaren u odnosu na planiranu proizvodnju u obračunskom intervalu.

Jediničnu naknadu iz stava 1 ovog člana utvrđuje Ministarstvo u fiksnom iznosu po unaprijed određenoj formuli za indeksaciju inflacije u eurozoni, najkasnije do 31. decembra tekuće godine za narednu godinu.

Jedinična naknada i indeks inflacije koji se primjenjuju na ugovore iz člana 22 ovog zakona su jedinična naknada i indeks inflacije koje utvrđuje Ministarstvo za godinu u kojoj je taj ugovor zaključen i takva jedinična naknada i indeks inflacije primjenjuje se do kraja prelaznog perioda iz člana 23 stav 1 ovog zakona.

Ugovor o preuzimanju balansne odgovornosti

Član 22

Ovlašćena ugovorna strana i povlašćeni proizvođač zaključuju ugovor o preuzimanju balansne odgovornosti, na zahtjev povlašćenog proizvođača.

Povlašćeni proizvođač može u bilo kom trenutku zaključiti ugovor o prenosu svoje balansne odgovornosti na treću stranu i u tom slučaju povlašćeni proizvođač koji je stekao pravo na tržišnu premiju ne može više biti član balansne grupe, odnosno povlašćeni proizvođač u sistemu fid-in tarife više nema pravo na balansnu podršku iz člana 20 stav 4 ovog zakona.

Osnovne elemente i formu ugovora o preuzimanju balansne odgovornosti za povlašćene proizvođače koji su stekli pravo na tržišnu premiju, način zaključenja i raskida, odnosno prestanka ugovora i druge ključne elemente ugovora utvrđuje Ministarstvo tenderskom dokumentacijom.

Osnovne elemente i formu ugovora o preuzimanju balansne odgovornosti za povlašćene proizvođače koji su stekli pravo na fid-in tarifu, način zaključenja i raskida i druge ključne elemente ugovora utvrđuje ovlašćena ugovorna strana.

Prelazni period za preuzimanje balansne odgovornosti u sistemu tržišne premije

Član 23

Prelazni period za preuzimanje balansne odgovornosti u sistemu tržišne premije završava se:

- 1) uspostavljanjem crnogorskog unutar dnevnog tržišta električne energije; ili
- 2) spajanjem crnogorskog unutar dnevnog tržišta električne energije sa jedinstvenim evropskim organizovanim unutar dnevnim tržištem električne energije;

Unutar dnevno tržište električne energije je organizovano tržište na kome se kontinuirana kupovina i prodaja električne energije odvija istog dana kada je isporučena električna energija.

Istekom prelaznog perioda iz stava 1 ovog člana prestaje ugovor o preuzimanju balansne odgovornosti u sistemu tržišne premije iz člana 22 ovog zakona.

IV. SISTEM TRŽIŠNIH PREMIJA

Tržišne premije

Član 24

Ako je u prelaznom periodu iz člana 13 ovog zakona zaključen ugovor o tržišnoj premiji, taj ugovor sadrži odredbu o pravu preuzimanja električne energije iz člana 14 ovog zakona i način na koji se to pravo zamjenjuje pravom na tržišnu premiju.

Ako je u obračunskom periodu referentna tržišna cijena veća od ostvarene cijene, povlašćeni proizvođači električne energije dužni su da ovlašćenoj ugovornoj strani plate razliku između ovih cijena (u daljem tekstu: negativna tržišna premija) za proizvedenu električnu energiju, u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji.

Tržišna premija se ne može dobiti za mala postrojenja i demonstracione projekte.

Određivanje maksimalne cijene na aukciji za tržišne premije

Član 25

Za potrebe aukcije, maksimalnu cijenu električne energije koju ponuđač može da ponudi u postupku aukcije utvrđuje Vlada.

Maksimalna cijena se može odrediti za različite tipove tehnologija i elektrana na osnovu sljedećih kriterijuma:

- 1) investicioni troškovi izgradnje elektrane;
- 2) troškovi rada elektrane;
- 3) diskontna stopa;
- 4) radni vijek elektrane;
- 5) koeficijent iskorišćenosti elektrane;
- 6) trajanje podsticajnog perioda;
- 7) planirana godišnja proizvodnja električne energije u elektrani;
- 8) predviđena otkupna cijena električne energije iz elektrane na referentnoj berzi.

Bliže kriterijume i način utvrđivanja maksimalne cijene iz stava 1 ovog člana propisuje Vlada.

Naknada u slučajevima ograničene isporuke od strane operatora sistema

Član 26

Povlašćeni proizvođači mogu ostvariti pravo na naknadu za energiju koju su mogli da proizvedu i stave na raspolaganje operatoru sistema, ali su bili spriječeni da tu energiju isporuče zbog ograničenja isporuke od strane nadležnog operatora sistema.

Bliže uslove za ostvarivanje prava iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Usklađivanje ostvarene cijene sa inflacijom

Član 27

Ostvarena cijena usklađivaće se sa stopom inflacije u eurozoni jednom godišnje, počevši od godine sticanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, Ministarstvo može da primijeni djelimičnu stopu usklađivanja ostvarene cijene sa inflacijom za određenu aukciju i određenu tehnologiju, na osnovu čega će procenat ostvarene cijene, koji efektivno predstavlja operativne troškove i troškove održavanja elektrane, biti indeksiran u odnosu na inflaciju.

Indeks za korekciju ostvarene cijene za inflaciju, druga pravila indeksacije i, po potrebi, pravila djelimične indeksacije i odgovarajuća stopa po tehnologiji, objavljuju se u javnom pozivu.

Referentna tržišna cijena

Član 28

Iznos podsticaja u sistemu tržišnih premija utvrđuje se na osnovu referentne tržišne cijene.

Tržišna premija se ne plaća povlašćenim proizvođačima za periode u kojima je tržišna cijena, na osnovu koje se utvrđuje referentna tržišna cijena, negativna.

Metodologiju za utvrđivanje zamjenske cijene, u slučaju da referentna tržišna cijena nije dostupna za obračunski period tokom trajanja ugovora o tržišnoj premiji, utvrđuje Agencija.

Na osnovu metodologije iz stava 3 ovog člana, Agencija utvrđuje i na svojoj internet stranici objavljuje zamjensku cijenu koja će se primjenjivati na ugovore o tržišnoj premiji.

Aukcije za tržišne premije

Član 29

Ministarstvo raspisuje aukcije za dodjelu prava na tržišne premije u skladu sa kvotama utvrđenim ovim zakonom putem javnog poziva.

Aukcije za tržišnu premiju mogu biti:

- 1) aukcije za unaprijed određene lokacije koje prethodno odredi Vlada; ili
- 2) aukcije za neodređene lokacije, pri čemu su ponuđači dužni da odaberu lokacije za koje su riješeni imovinsko-pravni odnosi.

Aukcije se mogu sprovoditi za određena geografska područja i/ili za jednu ili više vrsta tehnologija elektrana koje koriste obnovljive izvore energije, u zavisnosti od mogućnosti priključenja i uticaja na stabilnost elektroenergetskog sistema.

Sadržaj i preuzimanje tenderske dokumentacije

Član 30

Radi dodjele prava na tržišnu premiju putem aukcije, Ministarstvo priprema tendersku dokumentaciju i dostavlja Vladi na usvajanje, na osnovu odluke iz člana 15 stav 3 ovog zakona.

Tenderska dokumentacija iz stava 1 ovog člana sadrži naročito: javni poziv, uputstvo ponuđačima za pripremu i podnošenje ponuda, minimalne uslove za kvalifikaciju, nacrt ugovora o tržišnoj premiji, formu i iznos bankarske garancije za ponudu i uslove za pokretanje plaćanja po njoj, formu i iznos bankarske garancije za završetak projekta i uslove za pokretanje plaćanja po osnovu toga, iznos i način obračuna vrijednosti obezbjeđenja za uklanjanje elektrane i sanaciju zemljišta, rok i način uklanjanja elektrane i sanaciju zemljišta, uslove koje ponuđači moraju da ispunjavaju u odnosu na vrstu tehnologije i snagu elektrane, minimalni procenat snage elektrane, odnosno dijela snage elektrane sa kojim ponuđač može učestvovati na aukciji, dokumentaciju ili druge dokaze o ispunjenosti uslova utvrđenih javnim pozivom i tenderskom dokumentacijom.

Nacrt ugovora o tržišnoj premiji iz stava 2 ovog člana naročito sadrži elemente koji se odnose na tržišnu premiju, preuzimanje balansne odgovornosti tokom prelaznog perioda, zakup državne imovine odnosno naknadu za korišćenje prirodnog bogatstva ako se radi o unaprijed određenim lokacijama.

Ministarstvo čuva kao tajnu podatke o licima koja su preuzela tendersku dokumentaciju do otvaranja ponuda.

Ministarstvo može izvršiti pojašnjenja, dopune, izmjene i/ili ispravke tenderske dokumentacije, pod uslovom da su dostupna zainteresovanom licu koje je preuzelo tendersku dokumentaciju istog dana, a najkasnije sedam dana prije isteka roka za podnošenje ponuda.

U slučaju iz stava 5 ovog člana, Ministarstvo će obezbijediti dostupnost pojašnjenja, dopuna, izmjena i/ili ispravki tenderske dokumentacije svim učesnicima u postupku istovremeno i na isti način kao i tenderske dokumentacije.

Izmjenama, dopunama i/ili ispravkama iz stava 5 ovog člana ne mijenjaju se bitni elementi tenderske dokumentacije.

Pokretanje postupka aukcije za neodređene lokacije

Član 31

Postupak aukcije za neodređene lokacije pokreće se i sprovodi na osnovu javnog poziva.

Javni poziv iz stava 1 ovog člana naročito sadrži:

- 1) adresu i rok za dostavljanje ponude na javni poziv;
- 2) uslove u pogledu podobnosti ponuđača;
- 3) raspoložive kvote;
- 4) način prijavljivanja na aukciju;
- 5) spisak dokumenata koja se dostavljaju uz prijavu za učestvovanje na aukciji;
- 6) uslove za kvalifikaciju i nadmetanje na aukciji za dodjelu tržišne premije;
- 7) rokove u postupku aukcije za dodjelu tržišne premije;
- 8) datum, vrijeme i mjesto otvaranja prispjelih ponuda na javni poziv;
- 9) uslove u pogledu finansijske sposobnosti;
- 10) podatak o finansijskom instrumentu obezbjeđenja koji se dostavlja u postupku aukcije;
- 11) uslove u pogledu prostorno-planske osnove za izgradnju elektrane i infrastrukture za priključenje elektrane na elektroenergetski sistem;
- 12) uslove u pogledu mogućnosti priključenja elektrane na elektroenergetski sistem;
- 13) rok za realizaciju projekta;
- 14) kriterijum za vrednovanje ponuda koji se odnosi na cijenu električne energije;
- 15) maksimalnu cijenu električne energije koju ponuđač može ponuditi u postupku aukcije;
- 16) tehnologije koje ispunjavaju uslove za učešće na aukciji;
- 17) uputstvo za podnošenje ponuda i uslove za učešće na aukciji;
- 18) pravila za popunjavanje kvota;
- 19) ime lica zaduženog za davanje relevantnih informacija u postupku po javnom pozivu;
- 20) vrijeme i mjesto na kojem se može preuzeti tenderska dokumentacija, kao i cijenu tenderske dokumentacije;
- 21) način dodjele kvote u slučaju istih ponuđenih cijena električne energije;
- 22) iznos jedinične naknade iz člana 21 stav 1 ovog zakona.

Postupak kvalifikacije za neodređene lokacije

Član 32

U postupku po javnom pozivu za aukcije za neodređene lokacije razmatraju se samo blagovremeno podnešene ponude.

Nepodobni da učestvuju na javnom nadmetanju za dodjelu tržišne premije su ponuđači:

- 1) nad kojima je pokrenut postupak stečaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje stečaj;
- 2) koji imaju neizmirene obaveze po osnovu plaćanja poreza i doprinosa u skladu sa propisima država u kojima imaju sjedišta;
- 3) čiji podaci o poslovanju, svojini, finansijskim i fiskalnim evidencijama u državi u kojoj imaju sjedište odnosno prebivalište, nijesu dostupni nadležnim organima Crne Gore.

Izuzetno od stava 2 tačka 2 ovog člana neće se smatrati da je ponuđač nepodoban da učestvuje na javnom

nadmetanju za aukcije za dodjelu tržišnih premija, koji dokaže da nema obavezu plaćanja odnosno da mu je odobreno odlaganje plaćanja poreza i doprinosa, koje blagovremeno izvršava.

Podobnost za učešće na javnom pozivu za aukcije za dodjelu tržišnih premija, ponuđači dokazuju dostavljanjem dokaza izdatih od nadležnih organa koji nijesu stariji od 60 dana od dana otvaranja ponuda.

Radi sprovođenja postupka aukcije za neodređene lokacije odnosno za unaprijed određene lokacije, Ministarstvo obrazuje komisiju (u daljem tekstu: Komisija).

U slučaju da nakon otvaranja dijela ponude koji se odnosi na podobnost ponuđača Komisija utvrdi da postoje razlozi za nepodobnost iz stava 2 ovog člana, ili da ponuđač nije dostavio potpunu dokumentaciju kojom dokazuje svoju podobnost, takvu ponudu će odbiti.

Ponuđači koji su ispunili uslove u pogledu podobnosti ulaze u fazu kvalifikacije u kojoj Komisija vrši dalju selekciju prijavljenih ponuđača u skladu sa propisanim uslovima i kriterijumima.

O toku sprovođenja postupka kvalifikacije za neodređene lokacije za dodjelu tržišne premije Komisija vodi zapisnik koji potpisuju predsjednik, članovi Komisije i ovlašćeni predstavnici ponuđača.

Sprovođenje aukcija za unaprijed određene lokacije

Član 33

Ako se aukcija sprovodi za unaprijed određene lokacije koje se nalaze u državnoj svojini ili za korišćenje prirodnog bogatstva, izbor ponuđača za dodjelu tržišne premije vrši se u dvije faze koje obuhvataju:

- javni poziv za pretkvalifikaciju koji naročito sadrži uslove i kriterijume koje treba da ispune ponuđači radi kvalifikacije za dalji postupak nadmetanja i finansijska sredstva obezbjeđenja koja podnose ponuđači;
- preuzimanje i otkup tenderske dokumentacije;
- postupak pretkvalifikacije, kada tenderska komisija vrši ocjenu dostavljenih prijave za pretkvalifikaciju i prihvata ili odbija prijave na osnovu unaprijed utvrđenih pretkvalifikacionih uslova i kriterijuma;
- rangiranje ponuđača prema ponuđenoj cijeni za zakup zemljišta u državnoj svojini, odnosno visini naknade za korišćenje prirodnog bogatstva;
- dostavljanje ponuda od strane kvalifikovanih ponuđača u propisanom roku;
- postupak kvalifikacije u kojem se vrši vrednovanje ponuda kvalifikovanih ponuđača u pretkvalifikacionom postupku po kriterijumu ponuđene cijene električne energije, rangiranje ponuda dobijenih od kvalifikovanih ponuđača i donošenje odluke o izboru najpovoljnije ponude;
- pripremu obrazloženog predloga za dodjelu tržišne premije i izbor ponuđača za dodjelu tržišne premije.

Odluku o izboru najpovoljnije ponude donosi Ministarstvo.

Postupak pretkvalifikacije za unaprijed određene lokacije

Član 34

Javni poziv za pretkvalifikaciju za unaprijed određene lokacije naročito sadrži:

- 1) opis granice područja, oblasti, prostora i lokacije;
- 2) adresu i rok za prijavu za pretkvalifikaciju;
- 3) raspoložive kvote;
- 4) način prijavljivanja za učešće u postupku pretkvalifikacije;
- 5) spisak dokumenata koja se dostavljaju uz prijavu za učešće u postupku pretkvalifikacije;
- 6) podatak o finansijskom sredstvu obezbjeđenja za učešće u postupku pretkvalifikacije i kvalifikacije;
- 7) datum, vrijeme i mjesto otvaranja prispjelih ponuda u postupku pretkvalifikacije;
- 8) uslove u pogledu podobnosti ponuđača, u skladu sa članom 32 ovog zakona;
- 9) kriterijum za javno nadmetanje u postupku pretkvalifikacije koji se odnosi na cijenu zakupa zemljišta po m², odnosno visinu naknade za korišćenje prirodnog bogatstva;
- 10) minimalnu cijenu zakupa zemljišta po m², odnosno minimalnu visinu naknade za korišćenje prirodnog bogatstva;
- 11) ime lica zaduženog za davanje relevantnih informacija.

Pretkvalifikacioni uslovi i kriterijumi moraju biti utvrđeni na objektivni, nediskriminatoran i transparentan način.

Minimalnu cijenu zakupa zemljišta po m² utvrđuje organ uprave nadležan za poslove državne imovine, a minimalnu visinu naknade za korišćenje prirodnog bogatstva utvrđuje organ uprave nadležan za davanje koncesije.

U okviru pretkvalifikacije za unaprijed određene lokacije sprovodi se postupak javnog nadmetanja radi utvrđivanja maksimalne cijene zakupa zemljišta u državnoj svojini po m², odnosno maksimalne visine naknade za korišćenje prirodnog bogatstva po kojoj će ponuđači koji steknu pravo na tržišnu premiju biti dužni da plaćaju zakup zemljišta u državnoj svojini odnosno korišćenje prirodnog bogatstva.

Komisija sačinjava izvještaj o sprovedenom postupku po javnom pozivu za pretkvalifikaciju sa listom ponuđača koji su stekli pravo za učešće u postupku kvalifikacije i listom ponuđača čije se prijave odbijaju kao neispravne, sa obrazloženjem.

U slučaju da nakon otvaranja dijela ponude koji se odnosi na podobnost ponuđača Komisija utvrdi da postoje razlozi za nepodobnost ili da ponuđač nije dostavio potpunu dokumentaciju kojom dokazuje svoju podobnost, takvu ponudu će odbiti.

Postupak kvalifikacije za unaprijed određene lokacije

Član 35

Pored elemenata iz člana 30 st. 2 i 3 ovog zakona, tenderska dokumentacija za unaprijed određene lokacije naročito sadrži:

- 1) adresu i rok za dostavljanje ponude;
- 2) način podnošenja ponude;
- 3) rokove u postupku aukcije za dodjelu tržišne premije;
- 4) datum, vrijeme i mjesto otvaranja prispijelih ponuda na javni poziv;
- 5) rok za realizaciju projekta;
- 6) uslov u pogledu finansijske sposobnosti ponuđača za realizaciju projekta;
- 7) kriterijum za vrednovanje ponuda koji se odnosi na cijenu električne energije;
- 8) maksimalnu cijenu električne energije koja se može ponuditi u postupku kvalifikacije;
- 9) iznos jedinične naknade iz člana 21 stav 1 ovog zakona.

Nakon završenog postupka pretkvalifikacije Ministarstvo će objaviti maksimalnu cijenu zakupa zemljišta u državnoj svojini po m², odnosno maksimalnu visinu naknade za korišćenje prirodnog bogatstva po kojoj će ponuđači koji steknu pravo na tržišnu premiju biti dužni da plaćaju zakup zemljišta u državnoj svojini odnosno korišćenje prirodnog bogatstva.

Ponuđači koji su ispunili pretkvalifikacione uslove ulaze u fazu kvalifikacije u kojoj Komisija vrši dalju selekciju prijavljenih ponuđača na osnovu ispunjenosti uslova i kriterijuma za kvalifikaciju.

O toku sprovođenja postupka kvalifikacije za dodjelu tržišne premije Komisija vodi zapisnik koji potpisuju predsjednik, članovi Komisije i ovlašćeni predstavnici ponuđača.

Komisija za sprovođenje postupka aukcije

Član 36

Komisija je sastavljena od neparnog broja članova.

Komisiju čine predsjednik i najmanje četiri člana.

U postupku aukcije Komisija vrši: otvaranje ponuda, provjeru podobnosti ponuđača, provjeru ponuda sa stanovišta njihove ispravnosti i ispunjavanja uslova određenih javnim pozivom i tenderskom dokumentacijom, vrednovanje ponuda i sačinjavanje rang liste ponuđača.

Troškovi rada Komisije padaju na teret Ministarstva.

Predsjednik odnosno član Komisije ne smije imati neposrednih ili posrednih interesa koji, tokom rada Komisije, mogu dovesti do sukoba njegovih ličnih ili poslovnih interesa sa njegovim zadacima u Komisiji.

Predsjednik i članovi Komisije dužni su da o eventualnom konfliktu interesa obavijeste Ministarstvo.

U slučaju da je član Komisije ili predsjednik u konfliktu interesa, Ministarstvo će odrediti drugog predsjednika, odnosno člana Komisije.

Popunjavanje kvote na aukcijama za neodređene lokacije

Član 37

Poslije kvalifikacione faze aukcije za neodređene lokacije slijedi faza nadmetanja u kojoj se ponuđači koji su izabrani u kvalifikacionoj fazi nadmeću sa svojim ponudama po kriterijumu najniže ponuđene cijene.

Po okončanju postupka nadmetanja, Komisija će sastaviti rang listu ponuđača.

Rangiranje ponuđača iz stava 2 ovog člana vrši se od najniže do najviše ponuđene cijene, a kvote se popunjavaju tim redosljedom.

Ponuđač koji ponudi cijenu veću od maksimalne cijene električne energije iz člana 25 ovog zakona ne uključuje se na rang listu iz stava 2 ovog člana, a Ministarstvo će takvu ponudu odbiti.

Ako je preostala kvota manja od snage elektrane koju je ponuđač ponudio, taj ponuđač ima pravo da odbije dodjelu tržišne premije za preostalu kvotu.

Izuzetno od stava 5 ovog člana, Vlada može donijeti odluku o proširenju kvote za aukciju, tako da ponuđač čija je ponuđena snaga elektrane djelimično ušla u kvotu nakon rangiranja svih ponuda, ima pravo na tržišnu premiju za ukupnu ponuđenu snagu elektrane, ako to proširenje kvote iznosi najviše 20% ukupne kvote za tu aukciju.

Postupak popunjavanja kvote, proširenja kvote u slučaju da je preostala kvota manja od snage koju nude podnosioci zahtjeva iz stava 5 ovog člana, kao i rangiranje ponuda na aukcijama za neodređene lokacije propisuje Vlada.

Popunjavanje kvote na aukcijama za unaprijed određene lokacije

Član 38

Nakon faze pretkvalifikacije na aukciji za unaprijed određene lokacije iz člana 15 stav 5 ovog zakona, ponuđači izabrani u pretkvalifikacionoj fazi nadmeću se u kvalifikacionoj fazi po kriterijumu najniže ponuđene cijene električne energije.

Po okončanju postupka nadmetanja iz stava 1 ovog člana, Komisija će sastaviti rang listu ponuđača.

Rangiranje ponuđača iz stava 2 ovog člana vrši se od najniže do najviše ponuđene cijene električne energije, a tim redosljedom se popunjavaju kvote i dodjeljuje pravo na tržišnu premiju.

Državna imovina daje se u zakup u skladu sa ovim zakonom ponuđaču kome je dodijeljena kvota na aukciji za unaprijed određenu lokaciju.

Pravo zakupa traje najduže 30 godina od dana pravnosnažnosti rješenja o davanju statusa povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.

Privremeni povlašćeni proizvođač, odnosno povlašćeni proizvođač ne može raspolagati ili opterećivati zemljište odnosno prirodno bogatstvo koje mu je dodijeljeno ugovorom o tržišnoj premiji.

Na zahtjev privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno povlašćenog proizvođača, zakupodavac iz ugovora o zakupu državne imovine zaključuje sa zajmodavcima privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno povlašćenog proizvođača ugovor o ustupanju, na osnovu kojeg zajmodavci mogu, pored ostalog, imenovati zamjenika koji će preuzeti prava i obaveze privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno povlašćenog proizvođača iz ugovora o zakupu.

Državno zemljište i prirodna bogatstva koja su predmet javnog poziva dodjeljuju se najpovoljnijim ponuđačima po redosljedu rang liste prema kojoj se popunjavaju kvote i dodjeljuju tržišne premije.

Visina zakupa zemljišta u državnoj svojini i visina naknade za korišćenje prirodnog bogatstva ne mogu se mijenjati tokom važenja ugovora o tržišnoj premiji zaključenih sa privremenim povlašćenim proizvođačima.

Donošenje rješenja po sprovedenoj aukciji

Član 39

Po sprovedenom postupku aukcije, Komisija sačinjava izvještaj i dostavlja ga Ministarstvu sa rang listom ponuđača.

Na osnovu izvještaja i rang liste iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo donosi rješenje o odbijanju ponude, odnosno rješenje o dodjeli tržišne premije za svaku podnijetu ponudu.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Status privremenog povlašćenog proizvođača električne energije

Član 40

Ponuđači čije su ponude izabrane kao najpovoljnije na aukciji i kojima je rješenjem Ministarstva iz člana 39

ovog zakona priznato pravo na tržišnu premiju, stiču status privremenog povlašćenog proizvođača od dana u kome je rješenje postalo pravnosnažno.

Privremeni povlašćeni proizvođač dužan je da dostavi Ministarstvu garanciju za završetak projekta u roku od 30 dana od dana sticanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača.

Ako privremeni povlašćeni proizvođač ne dostavi garanciju za završetak projekta u roku iz stava 2 ovog člana, Ministarstvo će donijeti rješenje o ukidanju rješenja o davanju prava na tržišnu premiju i sticanju statusa privremenog povlašćenog proizvođača.

U slučaju iz stava 3 ovog člana, kvota koja je dodijeljena privremenom povlašćenom proizvođaču smatra se nedodijeljenom kvotom i može se dodati kvoti za naknadne aukcije u skladu sa članom 15 stav 6 ovog zakona.

Garancija za završetak projekta daje se kao finansijska garancija da će privremeni povlašćeni proizvođač dobiti građevinsku dozvolu u skladu sa članom 41 stav 1 ovog zakona za elektranu za koju je dodijeljena tržišna premija u rokovima propisanim ovim zakonom, kao i da će steći status povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.

Trajanje i produženje statusa privremenog povlašćenog proizvođača električne energije

Član 41

U roku od dvije godine od sticanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača, privremeni povlašćeni proizvođač je dužan da, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izgradnja objekata, pribavi građevinsku dozvolu za izgradnju elektrane za koju je stekao status privremenog povlašćenog proizvođača.

Ako privremeni povlašćeni proizvođač ne pribavi građevinsku dozvolu u roku iz stava 1 ovog člana i ne podnese zahtjev iz stava 4 ovog člana, Ministarstvo će rješenjem u cjelosti ukinuti rješenje o davanju prava na tržišnu premiju i sticanju statusa privremenog povlašćenog proizvođača.

Ako privremeni povlašćeni proizvođač dobije građevinsku dozvolu, status privremenog povlašćenog proizvođača može se na njegov zahtjev rješenjem produžiti za još tri godine podnošenjem zahtjeva Ministarstvu.

Trajanje statusa privremenog povlašćenog proizvođača može se produžiti na zahtjev privremenog povlašćenog proizvođača za još jednu godinu u slučaju više sile i radi sprečavanja ili otklanjanja posljedica bilo kog nepredviđenog ili neizbježnog događaja koji je van kontrole privremenog povlašćenog proizvođača, i to:

- 1) prirodnih katastrofa, kao što su požar, poplava, zemljotres, vulkanske erupcije i drugi oblici katastrofalnih vremenskih uslova;
- 2) ratnog ili vanrednog stanja, terorizma, revolucije, javnih demonstracija, sabotaže, vandalizma, štrajka (isključujući štrajkove radnika privremenog povlašćenog proizvođača, ali uključujući štrajkove radnika kod operatora sistema);
- 3) nečinjenja državnih organa, nosilaca javnih ovlašćenja, odnosno nadležnog organa jedinice lokalne samouprave, usljed čega je došlo do prestanka licence, dozvole, odobrenja neophodnog za ispunjavanje obaveza ili ostvarivanje prava koja prestaju da važe ili su poništeni, ili nijesu izdati, izmijenjeni ili produženi u propisanim rokovima prema podnijetom zahtjevu, iz razloga koji se ne mogu pripisati nezakonitom ili nenamjernom ponašanju privremenog povlašćenog proizvođača;
- 4) eksproprijacije u vezi sa elektranom privremenog povlašćenog proizvođača ili u vezi sa dijelom te elektrane;
- 5) međunarodnih sankcija ili stupanja na snagu propisa međunarodne organizacije koji su obavezni za Crnu Goru, ako zbog njihove primjene privremeni povlašćeni proizvođač nije u mogućnosti da izvršava svoje obaveze iz ugovora o tržišnoj premiji odnosno fid-in tarifi;
- 6) djelimičnog ili potpunog prekida rada sistema ili dijela sistema za vrijeme važenja odluke o uvođenju vanrednog stanja za teritoriju ili dio teritorije Crne Gore, odnosno jedinice lokalne samouprave na kojoj je planirana izgradnja elektrane koja koristi obnovljive izvore energije.

Protiv rješenja iz st. 2 i 3 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Sadržaj zahtjeva iz st. 3 i 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Ugovor o tržišnoj premiji

Član 42

Ovlašćena ugovorna strana će sa privremenim povlašćenim proizvođačem zaključiti ugovor o tržišnoj premiji u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva privremenog povlašćenog proizvođača za zaključenje ugovora o tržišnoj premiji, koji je dostavio bankarsku garanciju za završetak projekta.

Ugovor iz stava 1 ovog člana naročito sadrži: podatke o ugovornim stranama i njihovim pravima i obavezama, predmetu ugovora, vrsti i odobrenoj snazi elektrane privremenog povlašćenog proizvođača, ostvarenoj cijeni, odredbe kojima se uređuje prelazni period iz člana 13 ovog zakona i način prelaska na tržišnu premiju, instrumente

obezbjedenja izvršenja ugovornih obaveza, razloge za raskid ugovora, način rješavanja sporova i druge bitne elemente.

Tržišna premija u ugovoru o tržišnoj premiji utvrđuje se u odnosu na ostvarenu cijenu iz rješenja o davanju prava na tržišnu premiju privremenom povlašćenom proizvođaču.

Ugovor iz stava 1 ovog člana, zaključen nakon aukcije za unaprijed određene lokacije iz člana 15 stav 5 ovog zakona, pored elemenata iz stava 2 ovog člana, sadrži podatke o toj lokaciji i iznos naknade za zakup zemljišta u državnoj svojini, odnosno iznos naknade za korišćenje prirodnog bogatstva i uslove za davanje na korišćenje tog zemljišta, odnosno prirodnog bogatstva utvrđene u skladu sa članom 34 ovog zakona.

Ovlašćena ugovorna strana će, na zahtjev privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno povlašćenog proizvođača, sa zajmodavcima privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno povlašćenog proizvođača zaključiti ugovor o ustupanju, na osnovu kojeg zajmodavci mogu, pored ostalog, da imenuju zamjenika koji će preuzeti prava i obaveze privremenog povlašćenog proizvođača odnosno povlašćenog proizvođača iz ugovora o tržišnoj premiji.

Ugovor o tržišnoj premiji prestaje da važi danom prestanka važenja rješenja o davanju prava na tržišnu premiju, odnosno istekom statusa povlašćenog proizvođača.

Ministarstvo utvrđuje nacrt ugovora o tržišnoj premiji iz stava 2 ovog člana kao dio tenderske dokumentacije i dostavlja ga organu nadležnom za kontrolu državne pomoći i Vladi na saglasnost.

Status povlašćenog proizvođača

Član 43

Privremeni povlašćeni proizvođač stiče status povlašćenog proizvođača, ako je:

- 1) pribavio licencu za proizvodnju električne energije u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti;
- 2) ispunio uslove za upotrebu elektrane koja koristi obnovljive izvore energije, za koju je stekao status privremenog povlašćenog proizvođača;
- 3) elektrana iz tačke 2 ovog stava priključena na elektroenergetski sistem priključnom snagom utvrđenom ugovorom o priključenju elektrane;
- 4) ugovor zaključen na osnovu rješenja o dodjeli podsticaja i dodjeli statusa privremenog povlašćenog proizvođača u skladu sa ovim zakonom.

Povlašćeni proizvođač je dužan da koristi obnovljive izvore u procesu proizvodnje električne energije u elektrani u odnosu na koju je stekao takav status.

O dodjeli statusa povlašćenog proizvođača Ministarstvo, na zahtjev privremenog povlašćenog proizvođača, odlučuje rješenjem u roku od 15 dana od dana prijema potpunog zahtjeva.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana može se pokrenuti upravni spor.

Status povlašćenog proizvođača traje za vrijeme podsticajnog perioda u skladu sa ovim zakonom, osim ako se ne ukine ili poništi rješenje, ili ako povlašćeni proizvođač ili ovlašćena ugovorna strana raskinu ugovor o tržišnoj premiji prije isteka vremena na koji je zaključen.

Povlašćeni proizvođač je dužan da obezbijedi sredstva neophodna za pokriće troškova uklanjanja elektrane za koju je stekao status povlašćenog proizvođača, po isteku njenog vijeka trajanja, kao i troškova sanacije zemljišta na kojem se elektrana nalazila u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji.

Sadržaj zahtjeva iz stava 3 ovog člana i dokaze o ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Prenos statusa povlašćenog proizvođača

Član 44

Energetski subjekat koji je stekao status povlašćenog proizvođača može taj status prenijeti na drugi energetski subjekat, odnosno na zamjenika koga su odredili zajmodavci u skladu sa ugovorom iz člana 38 stav 7 i člana 42 stav 5 ovog zakona.

Radi prenošenja statusa povlašćenog proizvođača, povlašćeni proizvođač podnosi zahtjev sa podacima o energetskom subjektu na koga prenosi taj status i dokazom o ispunjenosti uslova iz člana 43 stav 1 tačka 1 ovog zakona.

Sadržaj zahtjeva iz stava 2 ovog člana i dokaze o ispunjenosti uslova za prenos statusa povlašćenog proizvođača propisuje Ministarstvo.

Prestanak statusa

Član 45

Energetskom subjektu prestaje status povlašćenog proizvođača ako:

- 1) je rješenje o sticanju statusa donijeto na osnovu neistinitih podataka;
- 2) se utvrdi da su se svojstva energetskeg objekta promijenila zbog neodržavanja tehničko-tehnoloških karakteristika;
- 3) ne ispunjava uslove i obaveze propisane ovim zakonom;
- 4) istekne licenca koja mu je izdata u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Rješenje o prestanku statusa povlašćenog proizvođača donosi Ministarstvo.

Ministarstvo vodi evidenciju povlašćenih proizvođača, koja sadrži podatke o proizvođačima koji imaju status privremenih povlašćenih proizvođača i o povlašćenim proizvođačima kojima je taj status prestao.

Bliži sadržaj i način vođenja evidencije povlašćenih proizvođača propisuje Ministarstvo.

Izveštavanje o sprovedenim postupcima i projektima u sistemu podsticaja

Član 46

Ministarstvo jednom godišnje, do 31. marta tekuće godine, na svojoj internet stranici objavljuje izvještaj o sprovedenim aukcijama za dodjelu tržišne premije i postupcima dodjele fid-in tarife u prethodnoj kalendarskoj godini, a po potrebi i podatke o statusu i stepenu razvoja projekata za koje su privremeni povlašćeni proizvođači stekli pravo na podsticaje u sprovedenim aukcijama za dodjelu tržišne premije, odnosno postupka dodjele fid-in tarife.

Bliži sadržaj izvještaja propisuje Ministarstvo.

V. SISTEM FID-IN TARIFA ZA MALA POSTROJENJA I DEMONSTRACIONE PROJEKTE

Procedura dodjele fid-in tarife

Član 47

Pravo na fid-in tarifu može se steći samo u vezi sa malim postrojenjima ili demonstracionim projektima u skladu sa ovim zakonom.

Pravo na fid-in tarifu stiće se u postupku dodjele fid-in tarife koji sprovodi Ministarstvo u skladu sa kvotama koje su utvrđene ovim zakonom.

Fid-in tarifa se dodjeljuje na osnovu prijave ponuđača koji ispunjavaju kvalifikacione uslove objavljene u javnom pozivu, pri čemu se kvota popunjava po principu "prvi dođe-prvi uslužen" do popune kvote za taj postupak dodjele.

Fid-in tarifu koja se primjenjuje na ugovore o fid-in tarifi za određeni postupak dodjele utvrđuje Vlada.

Fid-in tarifa se dodjeljuje na osnovu sljedećih kriterijuma, i to:

- 1) mogućnosti izgradnje elektrane i priključne infrastrukture;
- 2) ekonomske i finansijske sposobnosti podnosioca prijave da završi izgradnju i upravlja elektranom;
- 3) stabilnosti mreže i sigurnosti snabdijevanja krajnjih kupaca, s obzirom na lokaciju elektrane i mogućnost priključenja na mrežu;
- 4) uslova u pogledu zaštite životne sredine;
- 5) uslova za priključenje elektrane na mrežu;
- 6) energetske efikasnosti; i
- 7) uslova korišćenja primarnih izvora energije.

Postupak dodjele fid-in tarife pokreće se i sprovodi na osnovu javnog poziva koji raspisuje Ministarstvo.

Javni poziv iz stava 6 ovog člana, pored ostalog, sadrži:

- 1) raspoloživu kvotu, prihvatljivu tehnologiju i snagu kvalifikovanih elektrana i fid-in tarifu koja se primjenjuje za taj postupak dodjele;
- 2) podatak o finansijskom instrumentu obezbjeđenja koji se dostavlja u postupku dodjele fid-in tarife;
- 3) bliže uslove za učešće i kvalifikaciju u postupku dodjele fid-in tarife i potrebne dokaze;
- 4) rokove za sprovođenje postupka dodjele fid-in tarife i način učešća i podnošenja ponude; i

5) druge podatke od značaja za dodjelu fid-in tarife u skladu sa ovim zakonom i podzakonskim aktom iz stava 9 ovog člana.

Ako se postupak dodjele fid-in tarife sprovodi za mala postrojenja ili demonstracione projekte na unaprijed određenoj lokaciji, davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini, odnosno davanje na korišćenje prirodnog bogatstva najpovoljnijim ponuđačima u ovom postupku vrši se u skladu sa odredbama ovog zakona koje se odnose na davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini, odnosno dodjelu prava na korišćenje prirodnog bogatstva najpovoljnijim ponuđačima u postupku aukcije za dodjelu tržišne premije.

Način sprovođenja postupka dodjele fid-in tarife, uputstva ponuđačima za podnošenje ponude, rokove, uslove za učešće, kvalifikaciju i izbor u postupku dodjele fid-in tarife propisuje Ministarstvo.

Prodaja električne energije od strane ovlašćene ugovorne strane

Član 48

Ovlašćena ugovorna strana će električnu energiju kupljenu od povlašćenog proizvođača po osnovu ugovora o fid-in tarifi prodavati na organizovanom tržištu električne energije u Crnoj Gori ili snabdjevačima ili kupcima-samosnabdjevačima tokom perioda podsticaja.

Snabdjevači i kupci-samosnabdjevači dužni su da električnu energiju koju je ovlašćena ugovorna strana otkupila od povlašćenih proizvođača, kupuju u obaveznom proporcionalnom udjelu koji utvrđuje ovlašćena ugovorna strana.

Međusobna prava i obaveze ovlašćene ugovorne strane i snabdjevača, odnosno kupca samosnabdjevača po osnovu kupovine i prodaje električne energije iz stava 2 ovog člana uređuju se ugovorom o otkupu obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora.

Obavezne proporcionalne udjele i način njihovog obračuna, glavne elemente i obrazac ugovora o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije iz obnovljivih izvora iz stava 3 ovog člana utvrđuje ovlašćena ugovorna strana.

Prava i obaveze ovlašćene ugovorne strane i uslove prodaje električne energije kupljene od povlašćenih proizvođača od strane ovlašćene ugovorne strane u skladu sa stavom 1 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz prethodno mišljenje Agencije.

Ugovor o fid-in tarifi

Član 49

Privremeni povlašćeni proizvođači stiču pravo na fid-in tarife, podsticajni period i preuzimanje balansne odgovornosti zaključivanjem ugovora o fid-in tarifi sa ovlašćenom ugovornom stranom koji će važiti tokom podsticajnog perioda.

Fid-in tarifa objavljena u javnom pozivu za pokretanje i sprovođenje postupka dodjele fid-in tarife ostaje nepromijenjena za vrijeme trajanja ugovora o fid-in tarifi, osim u slučaju usklađivanja sa inflacijom u eurozoni u skladu sa ovim zakonom.

Fid-in tarifa se plaća od trenutka sticanja statusa povlašćenog proizvođača.

Ugovor o fid-in tarifi iz stava 1 ovog člana naročito sadrži: podatke o ugovornim stranama i predmetu ugovora, vrsti i odobrenoj snazi elektrane povlašćenog proizvođača, mjesto primopredaje energije u sistem, prava i obaveze, mjesto i način mjerenja, cijenu električne energije, instrumente obezbjeđenja ugovornih obaveza, obaveze ovlašćene ugovorne strane u pogledu preuzimanja balansne odgovornosti i povlašćenog proizvođača u pogledu planiranja rada elektrane, razloge za raskid ugovora, način rješavanja sporova i druge bitne elemente.

Ministarstvo utvrđuje nacrt ugovora o fid-in tarifi iz stava 1 ovog člana i dostavlja Vladi na saglasnost.

Shodna primjena

Član 50

Odredbe ovog zakona kojima se uređuje donošenje rješenja po sprovedenoj aukciji, status privremenog povlašćenog proizvođača električne energije, trajanje i produženje statusa privremenog povlašćenog proizvođača električne energije, status povlašćenog proizvođača, prenos statusa povlašćenog proizvođača i prestanak statusa shodno se primjenjuje na privremenog povlašćenog proizvođača i povlašćenog proizvođača koji su takav status stekli u postupku dodjele fid-in tarife.

VI. FINANSIRANJE SISTEMA PODSTICAJA

Sredstva za podršku korišćenju energije iz obnovljivih izvora

Član 51

Sistem podsticaja se može finansirati iz sredstava prikupljenih po osnovu naknada koje plaćaju krajnji kupci i iz sredstava državnog budžeta.

Krajnji kupci plaćaju naknadu za podsticanje proizvodnje energije iz obnovljivih izvora povlašćenim proizvođačima električne energije u skladu sa ovim zakonom.

Za električnu energiju utrošenu u reverzibilnim hidroelektranama za pumpni režim rada i energiju utrošenu u drugim objektima za skladištenje ne plaća se naknada za podsticanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora.

Prilikom utvrđivanja naknade za podsticaje povlašćenim proizvođačima električne energije, uzimaju se u obzir svi troškovi i prihodi koje ovlašćena ugovorna strana ima u vezi sa sprovođenjem sistema podsticaja propisanih ovim zakonom.

Sredstva prikupljena od strane operatora tržišta električne energije kao ovlašćene ugovorne strane i balansno odgovornog lica na osnovu ovog zakona ne smatraju se prihodima operatora tržišta električne energije i koriste se isključivo za plaćanje naknada i troškova koje snosi operator tržišta električne energije, u izvršavanju svojih obaveza kao ovlašćena ugovorna strana u skladu sa ovim zakonom.

Operator tržišta električne energije je dužan da otvori i vodi namjenski račun na koji se uplaćuju sredstva za finansiranje sistema podsticaja i sa kojeg operator tržišta električne energije vrši plaćanja povlašćenim proizvođačima.

Način i rok za utvrđivanje naknade iz stava 2 ovog člana, bliži način obračuna proporcionalnog udjela koji preuzima snabdjevač i kupac-samosnabdjevač iz člana 19 stav 4 ovog zakona i člana 48 stav 2 ovog zakona, kao i način prikupljanja i korišćenja sredstava za podsticanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora propisuje Vlada, na predlog Ministarstva uz prethodno pribavljenu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove finansija na odredbe koje se odnose na prikupljanje i korišćenje sredstava za podsticanje korišćenja energije iz obnovljivih izvora.

VII. GARANCIJE PORIJEKLA

Izdavanje garancije porijekla

Član 52

Garancija porijekla se izdaje proizvođačima energije iz obnovljivih izvora za električnu energiju, gas uključujući vodonik ili toplotnu energiju.

Garancije porijekla se izdaju povlašćenom proizvođaču za ukupnu snagu elektrane, bez obzira da li je takav status stečen za dio ili za ukupnu snagu elektrane.

Povlašćeni proizvođači koji su stekli pravo na fid-in tarifu i tokom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona i povlašćeni proizvođači koji su stekli pravo na tržišnu premiju, dužni su da dostave i prenesu ovlašćenoj ugovornoj strani garancije porijekla koje su izdate za dio snage elektrane u odnosu na koji je stečen status povlašćenog proizvođača.

Ovlašćena ugovorna strana je dužna da prodaje garancije porijekla dobijene od povlašćenog proizvođača u skladu sa stavom 3 ovog člana.

Sredstva prikupljena prodajom garancija porijekla od strane ovlašćene ugovorne strane koriste se za finansiranje sistema podsticaja u skladu sa članom 51 ovog zakona.

Ovlašćena ugovorna strana je dužna da prihode dobijene prodajom garancija porijekla dobijenih od povlašćenih proizvođača prikupi i prenese na namjenski račun otvoren u skladu sa članom 51 stav 6 ovog zakona.

Garanciju porijekla izdaje operator tržišta električne energije na zahtjev proizvođača energije iz obnovljivih izvora, za energiju proizvedenu u elektrani koja koristi obnovljive izvore, koja je upisana u evidenciju garancija porijekla iz člana 58 ovog zakona i koja ispunjava druge uslove utvrđene ovim zakonom.

Garancija porijekla izdaje se samo za električnu energiju proizvedenu nakon što je energetska objekat upisan u evidenciju garancija porijekla iz člana 58 ovog zakona.

Garancija porijekla izdaje se za proizvedenu količinu električne energije izmjerenu na mjestu priključenja elektrane koja koristi obnovljive izvore na elektroenergetski sistem, isključujući električnu energiju proizvedenu i korišćenu za sopstvenu potrošnju i električnu energiju kupljenu iz drugog izvora.

Garancija porijekla izdaje se samo jednom po jediničnoj neto vrijednosti 1 MWh proizvedene električne energije iz stava 9 ovog člana.

Garancija porijekla važi godinu dana, počev od posljednjeg dana perioda proizvodnje za koji je izdata.

Operator prenosnog, odnosno operator distributivnog sistema na koji je priključen objekat koji koristi obnovljive izvore energije dužan je da na zahtjev proizvođača električne energije izda potvrdu da je obezbijedio mjerenje količine električne energije u skladu sa stavom 9 ovog člana.

Operator prenosnog ili distributivnog sistema na koji je priključen objekat za koji se izdaje garancija porijekla dužan je da operatoru tržišta električne energije dostavi podatke o količini električne energije iz stava 9 ovog člana.

Zahtjev za izdavanje garancije porijekla može se podnijeti u roku od šest mjeseci od posljednjeg dana perioda proizvodnje električne energije za koji se traži garancija porijekla, a najkasnije do 15. marta tekuće godine za proizvodnju električne energije iz prethodne godine.

Period proizvodnje električne energije za koji se izdaje garancija porijekla ne može biti duži od jedne godine.

Garancija porijekla se ne može izdati energetsom subjektu:

- 1) za električnu energiju proizvedenu u reverzibilnoj hidroelektrani za dio električne energije proizvedene u pumpnom režimu; i
- 2) koji proizvodi toplotu za daljinsko grijanje i/ili hlađenje u energetsom objektu snage ispod 1MW.

Operator tržišta električne energije će uspostaviti odgovarajuće mehanizme kako bi osigurao da se garancije porijekla izdaju, prenose i poništavaju elektronski i da su tačne, pouzdane i otporne na prevare.

Operator tržišta električne energije dužan je da obezbijedi da zahtjevi u vezi sa garancijama porijekla budu u skladu sa standardom MEST - EN 16325:2017.

Sadržaj garancije porijekla

Član 53

Garancija porijekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora naročito sadrži podatke o:

- 1) izvoru energije iz kojeg je energija proizvedena i datumima početka i kraja perioda proizvodnje za koji se izdaje garancija porijekla;
- 2) vrsti energije za koju se garancija porijekla izdaje;
- 3) nazivu, lokaciji, tipu i snazi elektrane;
- 4) vrsti i iznosu investicione podrške za elektranu, kao i vrsti i iznosu sredstava podsticaja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora za tu elektranu;
- 5) datumu puštanja elektrane u rad;
- 6) datumu izdavanja i roku važenja, kao i jedinstveni identifikacioni broj garancije porijekla i naziv države u kojoj je izdata.

Garancije porijekla za energiju proizvedenu iz obnovljivih izvora u energetske objektima snage manje od 50 kW, sadrže pojednostavljene podatke koje propisuje Ministarstvo.

Prenos garancija porijekla

Član 54

Garancije porijekla su prenosive i prodaju se nezavisno od proizvedene energije u odnosu na koju su izdate.

Da bi se obezbijedilo da se energija proizvedena iz obnovljivih izvora kupcu prikazuje samo jednom, nije dozvoljeno višestruko računanje i prikazivanje.

Električna energija proizvedena iz obnovljivih izvora, za koju je proizvođač energije iz obnovljivih izvora prodao garancije porijekla odvojeno od električne energije u odnosu na koju su izdate, ne može se krajnjem kupcu prikazati kao energija proizvedena iz obnovljivih izvora.

Prestanak važenja garancije porijekla

Član 55

Garancija porijekla prestaje da važi njenom upotrebom, povlačenjem ili istekom perioda od godinu dana od posljednjeg dana perioda proizvodnje za koji je izdata.

Garanciju porijekla može da povuče operator tržišta električne energije u slučaju utvrđenih nepravilnosti prilikom izdavanja garancija porijekla ili na zahtjev imaoca garancije porijekla.

Izdavanje, prenos i prestanak važenja garancije porijekla zasniva se na principima objektivnosti, transparentnosti i nediskriminacije.

Bliži način izdavanja, korišćenja, prenosa i prestanka važenja garancije porijekla propisuje Ministarstvo.

Garancije porijekla izdate u drugim državama

Član 56

Garancije porijekla izdate u drugim ugovornim stranama Energetske zajednice (u daljem tekstu: strane garancije porijekla), važe u Crnoj Gori pod uslovom reciprociteta u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Garancije porijekla izdate od strane treće zemlje neće se priznati u Crnoj Gori osim ako Energetska zajednica sa tom trećom zemljom zaključi sporazum o međusobnom priznavanju garancija porijekla izdatih u ugovornim stranama Energetske zajednice i kompatibilnih sistema garancija porijekla uspostavljenih u tim trećim zemljama, i to samo u slučaju direktnog uvoza ili izvoza energije između Crne Gore i te treće zemlje.

Ako operator tržišta električne energije ne prihvati stranu garanciju porijekla zbog sumnje u njenu tačnost, pouzdanost i istinitost, operator tržišta električne energije će o tome obavijestiti nadležni organ Energetske zajednice i navesti razloge za takvo odbijanje.

Operator tržišta električne energije je dužan da u najvećoj mjeri uzme u obzir mišljenje Sekretarijata Energetske zajednice i pisanim putem obrazloži svako odstupanje.

Evidencija elektrana u kojima se proizvodi energija iz obnovljivih izvora

Član 57

Evidenciju elektrana koje proizvode energiju iz obnovljivih izvora vodi operator tržišta električne energije.

Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se u elektronskom obliku i dostupna je na internet stranici operatora tržišta električne energije.

Bliži sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Evidencija garancija porijekla

Član 58

Operator tržišta električne energije vodi evidenciju o izdatim, prenesenim, upotrijebljenim i povučenim garancijama porijekla.

U evidenciju garancija porijekla upisuje se proizvođač električne energije iz obnovljivih izvora, trgovac koji kupuje i prodaje električnu energiju u svoje ime i za svoj račun, snabdjevač i kupac- samosnabdjevač koji je podnio zahtjev za upis.

U evidenciju garancija porijekla upisuju se i strane garancije koje prihvata operator tržišta električne energije u skladu sa ovim zakonom.

Za usluge izdavanja, prenošenja, iskorišćenja, povlačenja garancije porijekla, kao i vođenje evidencije garancija porijekla subjekti iz stava 2 ovog člana (u daljem tekstu: korisnici evidencije) dužni su da plaćaju naknade operatoru tržišta električne energije.

Bliži način obračuna naknada, visina naknada, način i rokovi plaćanja naknada za usluge iz stava 4 ovog člana utvrđuje se aktom koji donosi operator tržišta, a odobrava Agencija.

Evidencija iz stava 1 ovog člana vodi se u elektronskom obliku i dostupna je na internet stranici operatora tržišta električne energije.

Proračun udjela svih vrsta izvora energije u prodatoj električnoj energiji

Član 59

Energetski subjekti dužni su da preduzimaju mjere za povećanje udjela energije proizvedene iz obnovljivih izvora u ukupnoj proizvedenoj energiji.

Udio proizvedene energije iz obnovljivih i drugih izvora snabdjevač dokazuje relevantnim garancijama porijekla i podacima utvrđenim proračunom udjela u skladu sa pravilima iz stava 6 ovog člana.

Operator tržišta električne energije proračunava i objavljuje na svojoj internet stranici udjele obnovljivih i drugih izvora energije u proizvedenoj i isporučenoj električnoj energiji krajnjim kupcima u Crnoj Gori u skladu sa pravilima iz stava 6 ovog člana.

Operator tržišta električne energije prilikom vršenja proračuna iz stava 3 ovog člana posebno vodi računa o iskorišćenim i isteklim garancijama porijekla i uključuje ih u obračun rezidualnog energetske miksa.

Agencija vrši kontrolu proračuna iz st. 2 i 3 ovog člana.

Način proračuna, prikazivanja i objavljivanja udjela svih vrsta izvora energije u proizvedenoj odnosno isporučenoj električnoj energiji, kao i način kontrole proračuna utvrđuje Agencija.

Postupak sa garancijama porijekla

Član 60

Operator tržišta električne energije donosi pravila o garancijama porijekla u skladu sa ovim zakonom i pravilima Evropskog udruženja organizacija koje izdaju garancije porijekla čiji će taj operator biti član, a kojima se posebno uređuje: način registracije korisnika garancija porijekla, sadržaj i forma ugovora sa korisnicima, evidencija garancija porijekla i druga pitanja koja su neophodna za izdavanje, prenos, korišćenje i povlačenje garancija porijekla.

Na pravila iz stava 1 ovog člana saglasnost daje Agencija.

Ugovori o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora

Član 61

Proizvođači električne energije iz obnovljivih izvora mogu zaključiti ugovore o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora sa krajnjim kupcima na osnovu tržišnih uslova.

Proizvođači električne energije iz stava 1 ovog člana moraju da posjeduju važeću licencu za snabdijevanje električnom energijom.

Ugovori o kupovini električne energije neće biti predmet nesrazmjernih ili diskriminatornih procedura i naknada u skladu sa važećim propisima.

Ministarstvo vrši identifikaciju svih regulatornih i administrativnih prepreka za zaključenje i izvršavanje ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora i o tome Vladi dostavlja izvještaj sa predlogom mjera za njihovo otklanjanje.

Mjere iz stava 4 ovog člana biće sadržane u Nacionalnom energetsom i klimatskom planu.

VIII. KUPCI-PROIZVOĐAČI

Proizvodnja električne energije za sopstvenu potrošnju

Član 62

Instalisana snaga elektrane kupca-proizvođača ne smije biti veća od priključne snage objekta krajnjeg kupca na elektroenergetski sistem.

Ako kupac-proizvođač proizvodi električnu energiju u skladu sa ovim zakonom, instalacije u kojima proizvodi ili skladišti električnu energiju smatraju se unutrašnjim instalacijama kupca-proizvođača.

Krajnji kupac stiče status kupca-proizvođača priključenjem elektrane iz stava 1 ovog člana na unutrašnje električne instalacije svog objekta i regulisanjem ugovornih odnosa sa nadležnim mrežnim operatorom i snabdjevačem, a ima prava i obaveze propisane ovim zakonom i zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Operator distributivnog sistema električne energije, odnosno zatvorenog distributivnog sistema električne energije utvrđuje pojednostavljeni postupak priključenja putem obavještenja za elektranu krajnjeg kupca koji proizvodi električnu energiju za sopstvene potrebe i za elektranu koja je dio demonstracionog projekta, instalisane snage 16 kW ili manje ili ekvivalentne snage priključka koji nije trofazni.

Operator distributivnog sistema, odnosno zatvorenog distributivnog sistema dužan je da donese i objavi na svojoj internet stranici opšti akt o pojednostavljenom postupku priključenja, kojim se bliže uređuje način podnošenja zahtjeva za pojednostavljeni postupak priključenja, uslovi za usvajanje zahtjeva, dokumentacija koja se podnosi, rokovi za postupanje koji ne mogu biti duži od 30 dana od podnošenja zahtjeva, rokovi za priključenje na sistem i druga pitanja od značaja za ovaj postupak.

Operator distributivnog sistema, odnosno zatvorenog distributivnog sistema dužan je da o zahtjevu za pojednostavljeni postupak priključenja objekta kupca-proizvođača odluči u roku od 30 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Nadležni operator sistema utvrđuje tehničke uslove za priključenje elektrane iz stava 1 ovog člana na elektroenergetski sistem, u okviru pravila za funkcionisanje distributivnog, odnosno prenosnog sistema, koje odobrava Agencija.

Bliži način obavljanja proizvodnje, skladištenja i prodaje električne energije proizvedene u objektima kupca-proizvođača, način zajedničkog angažovanja kupaca-proizvođača u poslovima proizvodnje, skladištenja i prodaje

električne energije, kao i način na koji operatori sistema sprovode procedure i utvrđivanje naknada za priključenje i rad objekata kupca-proizvođača propisuje Ministarstvo.

Odnos kupca-proizvođača i snabdjevača

Član 63

Kupac-proizvođač sa snabdjevačem zaključuje ugovor o kupoprodaji električne energije.

Snabdjevač koji snabdijeva kupca-proizvođača dužan je da otkupi višak proizvedene električne energije po cijeni energije iz ugovora iz stava 1 ovog člana.

Snabdjevač je dužan da ponudi kupcu-proizvođaču ugovor o kupoprodaji električne energije primjenom jednog od metoda obračuna iz člana 66 stav 1 ovog zakona.

Period za poravnanje potraživanja i obaveza između kupca-proizvođača i snabdjevača je godinu dana, zaključno sa 1. aprilom za prethodnih 12 mjeseci.

Pravo na prioritetni pristup kupca-proizvođača

Član 64

Operator distributivnog, zatvorenog distributivnog ili prenosnog sistema je dužan da prioritetno preuzima električnu energiju od strane kupca-proizvođača, osim u slučaju kada je ugrožena sigurnost rada sistema.

Operator distributivnog, zatvorenog distributivnog ili prenosnog sistema dužan je da u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti:

- 1) na mjestu primopredaje električne energije kupca-proizvođača postavi obračunsko brojilo, koje omogućava odvojeno mjerenje isporučene i preuzete električne energije,
- 2) na mjestu konekcije instalacija za proizvodnju električne energije i instalacija za potrošnju električne energije kupca-proizvođača postavi kontrolno brojilo koje registruje ukupno proizvedenu količinu električne energije kupca-proizvođača.

Operator distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog ili prenosnog sistema dužan je da do desetog u mjesecu za prethodni mjesec dostavi snabdjevaču, a ako to zahtijeva i Ministarstvu, podatke o količini preuzete, predate i proizvedene električne energije u elektrani kupca-proizvođača.

Kupac-proizvođač je dužan da dozvoli i omogući ovlaštenim licima energetske subjekata pristup mjernim uređajima, instalacijama i mjestu priključka, radi provjere ispravnosti, podešavanja zaštitnih uređaja, zamjene i održavanja uređaja.

Evidencija kupca-proizvođača i procjena njihove proizvodnje

Član 65

Operator distributivnog, zatvorenog distributivnog sistema ili prenosnog sistema dužan je da uspostavi evidenciju kupca-proizvođača priključenih na distributivni, zatvoreni distributivni sistem ili prenosni sistem koji sadrži naročito sljedeće podatke:

- 1) ime i prezime i prebivalište, odnosno naziv, pravni oblik i sjedište kupca-proizvođača;
- 2) vrstu kupca-proizvođača;
- 3) tip elektrane i odobrenu snagu elektrane;
- 4) lokaciju elektrane;
- 5) odobrenu snagu priključka objekta krajnjeg kupca.

Operator distributivnog, odnosno zatvorenog distributivnog sistema dužan je da po isteku tekuće godine izvrši mjerenje ili procjenu proizvedene električne energije u objektu kupca-proizvođača u skladu sa propisanom metodologijom i da podatke dostavlja Ministarstvu do 1. marta naredne godine.

Bliži sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 1 ovog člana i metodologiju za procjenu iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Metode obračuna preuzete i isporučene električne energije od strane kupca-proizvođača

Član 66

Obračun preuzete i isporučene električne energije kupca-proizvođača vrši se primjenom:

- 1) šeme neto mjerenja za elektrane instalisane snage do 16 kW;

- 2) šeme neto obračuna za elektrane instalisane snage od 16 kW do 50 kW;
- 3) komercijalne šeme snabdijevanja za elektrane instalisane snage veće od 50 kW.

Obračun preuzete i isporučene električne energije vrši se na osnovu podataka iz člana 64 stav 3 ovog zakona, posebno po tarifnim elementima koji se odnose na doba dana preuzimanja i isporuke električne energije.

Obračun mrežnih usluga kupcima-proizvođačima vrši se primjenom cijena utvrđenih u skladu sa metodologijom za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog odnosno prenosnog sistema električne energije, uzimajući u obzir energetske veličine za električnu energiju preuzetu iz tog sistema i električnu energiju isporučenu u taj sistem.

Snabdjevač preuzima balansnu odgovornost za mjerno mjesto kupca-proizvođača.

Kupac-proizvođač čija instalisana snaga elektrane prelazi 300 kW dužan je da snabdjevaču, operatoru distributivnog odnosno zatvorenog distributivnog sistema prijavi dnevni raspored predate energije i snosi troškove debalansa.

Troškove debalansa utvrđuje operator tržišta električne energije prema jediničnim cijenama debalansa za sve sate u obračunskom periodu.

Mjerenje električne energije od strane operatora sistema

Član 67

Operator sistema na koji je priključen objekat kupca-proizvođača vrši mjerenje količine isporučene i preuzete električne energije kod kupca-proizvođača na mjestu priključenja objekta kupca-proizvođača na prenosni ili distributivni sistem i vrši mjerenje ili procjenu proizvedene električne energije na mjestu priključenja postrojenja za proizvodnju električne energije i instalacije za potrošnju električne energije kupca-proizvođača.

Operator sistema iz stava 1 ovog člana dostavlja snabdjevaču i operatoru tržišta električne energije podatke o mjerenju na mjestu priključenja objekta kupca-proizvođača na distributivni sistem na mjesečnom nivou, a na zahtjev Ministarstva, Agencije ili operatora tržišta električne energije, dostavlja i podatke o mjerenju ili procjeni ukupne proizvedene električne energije.

Šema neto mjerenja

Član 68

Neto mjerenje je metoda po kojoj se višak električne energije koju je kupac-proizvođač isporučio mreži tokom obračunskog perioda prenosi u obliku energetskog depozita u naredne obračunske periode kada je potrošnja električne energije kupca-proizvođača veća od sopstvene proizvodnje.

Osnovicu za mjesečni obračun preuzete i isporučene električne energije prilikom primjene šeme neto mjerenja čini neto razlika između zbira isporučene električne energije kupca-proizvođača na mjestu priključka i energetskog depozita iz stava 1 ovog člana i preuzete električne energije.

Ako je kupac-proizvođač u mrežu isporučio više električne energije nego što je preuzeo u obračunskom periodu, razlika u količini isporučene i preuzete električne energije se utvrđuje i prenosi u naredni obračunski period kao energetski depozit, a snabdjevač vrši obračun kao da nema potrošnje u obračunskom periodu.

Ako je rezultat obračuna iz stava 1 ovog člana negativan, snabdjevač koristi taj iznos kao osnovicu za obračun energije na računu izdatom u skladu sa ugovorom o kupoprodaji električne energije.

Snabdjevač je dužan da izvrši konačni obračun količine isporučene i preuzete električne energije od strane kupca-proizvođača 1. aprila svake godine za prethodnih 12 mjeseci, a višak isporučene električne energije od strane kupca proizvođača snabdjevač je dužan da obračuna kupcu-proizvođaču po cijeni energije iz ugovora o kupoprodaji električne energije, bez obračuna mrežnih i drugih naknada, u okviru tarife po kojoj je energija proizvedena.

Sa obračunatim viškom energije iz stava 3 ovog člana, snabdjevač izmiruje neizmirene obaveze kupca-proizvođača, a potencijalni preostali iznos isplati kupcu-proizvođaču u roku od 30 dana od dana obračuna.

Obračun naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, koju plaća kupac-proizvođač u slučaju primjene neto šeme mjerenja, vrši se primjenom na osnovicu iz stava 4 ovog člana.

Šema neto obračuna

Član 69

Neto obračun je metoda po kojoj se novčana vrijednost viška električne energije koju isporučio kupac-proizvođač

u obračunskom periodu koristi u obliku finansijskog depozita za smanjenje računa za energiju kupca-proizvođača u narednim obračunskim periodima.

Osnovicu za mjesečno obračunavanje preuzete i isporučene električne energije prilikom primjene šeme neto obračuna čini neto razlika između obračuna isporučene električne energije kupca-proizvođača na mjestu priključenja i obračuna preuzete električne energije iz mreže.

Ako je kupac-proizvođač u obračunskom periodu preuzeo više električne energije nego što je isporučio mreži, razliku između preuzete i isporučene električne energije, kupac-proizvođač plaća u skladu sa ugovorenom cijenom iz ugovora o kupoprodaji električne energije.

Ako je kupac-proizvođač isporučio više električne energije u mrežu nego što je preuzeo u obračunskom periodu, razlika između isporučene i preuzete električne energije prenosi se u naredni obračunski period u korist kupca-proizvođača u vidu novčanog depozita koji odgovara vrijednosti viška isporučene električne energije u odnosu na preuzetu u obračunskom periodu.

Finansijski depozit se obračunava kao proizvod razlike između isporučene i preuzete energije iz stava 3 ovog člana i jedinične cijene energije iz ugovora o kupoprodaji umanjene za 5%.

Finansijski depozit se koristi u obračunskim periodima kada je količina električne energije preuzete iz mreže veća od količine električne energije koju proizvede kupac-proizvođač i isporuči u mrežu.

Obračun naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, koju plaća kupac-proizvođač u slučaju primjene šeme neto obračuna, vrši se za neto razliku između preuzete i isporučene električne energije u obračunskom periodu.

Komercijalna šema snabdijevanja

Član 70

U slučaju primjene komercijalne šeme snabdijevanja, obračun električne energije preuzete iz sistema i proizvedene električne energije predate u sistem vrši se nezavisno.

Snabdjevač obračunava i ispostavlja fakturu kupcu-proizvođaču za električnu energiju preuzetu iz sistema primjenom ugovorene cijene snabdijevanja.

Kupac-proizvođač, čija je snaga proizvodnog postrojenja između 50 i 300 kW, obračunava i ispostavlja fakturu snabdjevaču za isporučenu električnu energiju primjenom cijene energije iz ugovora o kupoprodaji električne energije umanjene za 5%.

Kupac-proizvođač čije je proizvodno postrojenje snage veće od 300 kW dužan je da obračunava i ispostavlja fakturu snabdjevaču za isporučenu električnu energiju primjenom cijena energije iz ugovora o kupoprodaji električne energije.

Snabdjevač vrši obračun troškova odstupanja kupcu-proizvođaču čija snaga proizvodnog postrojenja prelazi 300 kW i izdaje račun.

Troškove odstupanja utvrđuje operator tržišta električne energije prema jediničnim cijenama odstupanja za sve sate u obračunskom periodu.

Obračun naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora, u slučaju primjene komercijalne šeme snabdijevanja vrši se za ukupnu količinu električne energije koju kupac-proizvođač preuzima iz elektroenergetskog sistema.

Kupci-proizvođači koji zajednički djeluju

Član 71

Kupci iz kategorije domaćinstva i komercijalni kupci čiji se objekti nalaze u istoj zgradi ili stambenom kompleksu imaju pravo da zajednički djeluju kao kupci-proizvođači.

Kupci iz stava 1 ovog člana ugovorom regulišu međusobne odnose, uključujući pripadajući udio snage elektrane i proizvodnje svakog kupca pojedinačno i imenuju zastupnika.

Pojedinačni kupci-proizvođači koji djeluju zajednički ostvaruju pravo na primjenu šeme obračuna u skladu sa iznosom pripadajuće snage elektrane tog kupca-proizvođača.

Snabdjevač i zastupnik kupca-proizvođača koji zajednički proizvode električnu energiju zaključuju ugovor kojim se uređuju pravila raspodjele električne energije i period za raspodjelu energije.

Kupci-proizvođači koji djeluju zajednički zadržavaju svoja prava i obaveze kao krajnji kupci, prema kojima se ne mogu primjenjivati neopravdani ili diskriminatorni uslovi i postupci koji sprečavaju njihovo učešće u zajedničkoj proizvodnji.

Elektrana za sopstvenu potrošnju kupaca-proizvođača koji djeluju zajednički priključuje se preko zasebnog priključka sa pripadajućim obračunskim mjernim mjestom.

Mjerna mjesta krajnjih kupaca koji učestvuju u zajedničkoj proizvodnji i mjerno mjesto elektrane za sopstvenu potrošnju opremaju se naprednim sistemom za mjerenje električne energije.

Snaga elektrane kupaca-proizvođača koji djeluju zajednički ne može biti veća od zbira odobrenih priključnih snaga pojedinačnih krajnjih kupaca.

Snabdjevač vrši raspodjelu proizvedene električne energije između kupaca-proizvođača koji zajednički djeluju.

Prava i obaveze, pravila i način obračuna obaveza kupaca-proizvođača koji djeluju zajednički, kao i prava i obaveze snabdjevača u vezi sa ugovorom o kupoprodaji električne energije zaključenim sa kupcima-proizvođačima koji djeluju zajednički propisuje Ministarstvo.

IX. ZAJEDNICE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

Prava zajednice obnovljivih izvora energije

Član 72

Zajednica obnovljivih izvora energije ima pravo da:

- 1) proizvodi, troši, skladišti, prodaje električnu energiju iz obnovljivih izvora, pored ostalog, zaključivanjem ugovora o kupovini električne energije iz obnovljivih izvora;
- 2) dijeli, u okviru zajednice obnovljivih izvora energije, obnovljivu energiju koju proizvode proizvodne jedinice električne energije iz obnovljivih izvora u vlasništvu te zajednice, uz zadržavanje prava i obaveza članova zajednice obnovljivih izvora energije kao kupaca; i
- 3) pristupi svim odgovarajućim energetske tržištima bilo direktno ili putem agregacije na nediskriminatorni način.

Krajnji kupci kao članovi zajednice obnovljivih izvora energije

Član 73

Krajnji kupci, posebno kupci iz kategorije domaćinstva imaju pravo da učestvuju u zajednici obnovljivih izvora energije, zadržavajući svoja prava ili obaveze kao krajnji kupci i neće biti predmet neopravdanih ili diskriminatornih uslova ili postupaka koji bi spriječili njihovo učešće u toj zajednici, pri čemu učešće krajnjih kupaca koji su pravna lica u proizvodnji i prodaji električne energije iz obnovljivih izvora, ne predstavlja njihovu primarnu komercijalnu ili profesionalnu djelatnost.

Metoda za postizanje svrhe zajednice obnovljivih izvora energije

Član 74

Zajednica obnovljivih izvora energije može da stekne status privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno status povlašćenog proizvođača električne energije iz obnovljivih izvora i pravo na podsticajne mjere u skladu sa ovim zakonom.

Zajednica obnovljivih izvora energije ima pravo na prekograničnu razmjenu električne energije u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti.

Mjere za promovisanje, uspostavljanje i razvoj zajednice obnovljivih izvora energije

Član 75

Mjere za promovisanje, uspostavljanje i razvoj zajednice obnovljivih izvora energije, kao i mjere za otklanjanje barijera za razvoj te zajednice utvrđuju se Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

X. KORIŠĆENJE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA U SAOBRAĆAJU

Udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u saobraćaju

Član 76

Udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru saobraćaja i mjere za postizanje tog udjela utvrđuju se Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

Pravila za obračun udjela iz stava 1 ovog člana utvrđuju se propisom iz člana 8 stav 4 ovog zakona.

Obnovljivi izvori energije u finalnoj potrošnji energije u saobraćaju iz stava 1 ovog člana obuhvataju tečna i gasovita goriva nebiološkog porijekla namijenjena za upotrebu u saobraćaju i kada se koriste kao međuproizvod za proizvodnju konvencionalnih tečnih i gasovitih goriva, goriva dobijenih iz biomase namijenjenih za upotrebu u saobraćaju, napredna biogoriva, goriva iz recikliranog ugljenika i goriva u vidu električne energije.

Dobavljači goriva koja se koriste u saobraćaju imaju obavezu u vezi sa ostvarivanjem udjela obnovljivih izvora energije utvrđenog Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

Obaveze dobavljača goriva iz stava 4 ovog člana mogu se utvrditi na način da se:

- 1) oslobode pod određenim uslovima ili da se za različite dobavljače utvrde različite obaveze ili da se obaveze utvrde u zavisnosti od vrste goriva, uzimajući u obzir stepen razvoja i troškove različitih tehnologija proizvodnje goriva;
- 2) utvrde posebne obaveze za dobavljače goriva koji stavljaju na tržište napredna biogoriva;
- 3) dobavljači goriva koji snabdijevaju tržište gorivom u vidu električne energije, odnosno obnovljivim tečnim i gasovitim gorivom nebiološkog porijekla namijenjenih upotrebi u saobraćaju oslobađaju od obaveze stavljanja na tržište udjela naprednih biogoriva iz tačke 2 ovog stava u odnosu na ta goriva.

Ministarstvo vodi evidenciju o dobavljačima goriva iz stava 3 ovog člana, koja posebno sadrži podatke o obaveznom udjelu energije iz obnovljivih izvora u saobraćaju za tekuću i prethodnu kalendarsku godinu.

Sirovine za proizvodnju biogasa za saobraćaj i naprednih biogoriva iz stava 3 ovog člana, čiji se doprinos udjelu iz stava 1 ovog člana može smatrati dvostruko većim od njihovog energetskog sadržaja, propisuje Ministarstvo.

Obaveze dobavljača goriva koji se koriste u saobraćaju u vezi sa ostvarivanjem udjela obnovljivih izvora energije u saobraćaju, način ispunjavanja te obaveze, mjere za postizanje udjela obnovljivih izvora energije u saobraćaju iz stava 1 ovog člana, način stavljanja u promet goriva iz stava 3 ovog člana i električne energije iz obnovljivih izvora za pogon motornih vozila, način izvještavanja u vezi sa ostvarivanjem udjela obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja propisuje Vlada.

Programi za ostvarivanje udjela obnovljivih izvora energije

Član 77

Da bi se do 2030. godine ostvario planirani udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u saobraćaju, Ministarstvo, uz saglasnost državnog organa nadležnog za poslove saobraćaja i državnog organa nadležnog za zaštitu životne sredine i klimatske promjene, predlaže Vladi donošenje programa podsticaja za korišćenje obnovljivih izvora energije u sektoru saobraćaja.

Programom podsticaja mogu se predvidjeti podsticaji za:

- 1) proizvodnju biogoriva, ako takva biogoriva ispunjavaju kriterijume kvaliteta i kriterijume održivosti u skladu sa članom 78 ovog zakona i kada se koriste u motornim vozilima, takva biogoriva postižu smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte u poređenju sa konvencionalnim gorivima;
- 2) elektrifikaciju saobraćajnog sektora;
- 3) proizvodnju alternativnih goriva u sektoru javnog prevoza, međugradskog i pomorskog saobraćaja; i
- 4) izgradnju infrastrukture za alternativna goriva na autoputevima, državnim i lokalnim putevima, kao i u morskim i riječnim lukama.

Sredstva za podsticaj za ostvarivanje udjela obnovljivih izvora energije u saobraćaju mogu biti predviđena državnim budžetom.

Kvalitet biogoriva

Član 78

Biogoriva, biotečnosti i biometan koji se stavljaju u promet moraju ispunjavati uslove utvrđene propisima o kvalitetu biogoriva, kao i tehničkim i drugim propisima koji se odnose na promet biogoriva.

Biogoriva iz stava 1 ovog člana moraju da ispunjavaju kriterijume održivosti iz člana 88 stav 2 ovog zakona.

Provjeru ispunjenosti kriterijuma održivosti, odnosno verifikaciju kriterijuma održivosti, vrši akreditovano pravno lice iz člana 90 stav 4 ovog zakona, u skladu sa propisom iz člana 91 ovog zakona.

Posebna pravila za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase proizvedena iz korpusa hrane i hrane za životinje

Član 79

Posebna pravila za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase proizvedena od usjeva za hranu i stočnu hranu, za potrebe izračunavanja ukupne finalne potrošnje energije u skladu sa ovim zakonom i udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja utvrđenog u Nacionalnom energetske i klimatskom planu propisuje Ministarstvo.

Transparentnost i verifikacija podataka

Član 80

Ministarstvo obezbjeđuje saradnju i razmjenu podataka između sistema Crne Gore i sistema drugih država članica Energetske zajednice i dobrovoljnih šema i verifikatora uspostavljenih u skladu sa članom 90 ovog zakona, kako bi se smanjio rizik da jedinstvena pošiljka bude više puta deklarirana na teritoriji ugovorne strane Energetske zajednice.

Za potrebe iz stava 1 ovog člana i praćenje tečnih i gasovitih goriva koja su podobna za izračunavanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja i za druge svrhe u skladu sa ovim zakonom, Ministarstvo će uspostaviti posebnu bazu podataka o izvršenim transakcijama i održivosti i karakteristikama tih goriva, uključujući njihove emisije gasova sa efektom staklene bašte tokom životnog ciklusa, počev od mjesta njihove proizvodnje do dobavljača goriva koji to gorivo stavlja na tržište.

Dobavljači goriva dužni su da u bazu podataka iz stava 2 ovog člana unesu sve podatke i informacije koje su neophodne za provjeru ispunjenosti uslova za postizanje udjela energije iz obnovljivih izvora u sektoru saobraćaja u skladu sa ovim zakonom.

U slučaju da Ministarstvo posumnja ili otkrije zloupotrebu, obavještava, po potrebi, nadležni organ Energetske zajednice.

Sadržaj baze podataka, njeno održavanje i dostupnost, subjekte koji su obavezni da dostavljaju podatke potrebne za bazu podataka iz stava 2 ovog člana, način i rokove za njihovo dostavljanje propisuje Ministarstvo.

XI. UPOTREBA ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA U SEKTORU GRIJANJA I HLAĐENJA

Udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj potrošnji energije za grijanje i hlađenje

Član 81

U cilju promovisanja korišćenja energije iz obnovljivih izvora u sektoru grijanja i hlađenja, Vlada će nastojati da poveća udio obnovljive energije u tom sektoru za indikativnih 1,3 procentnih poena kao godišnji prosjek izračunat za period od 2021. do 2025. godine i 2026. do 2030. godine, počevši od udjela obnovljive energije u sektoru grijanja i hlađenja u 2020. godini.

Pravila za obračun udjela energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru grijanja i hlađenja utvrđuju se u skladu sa propisom iz člana 8 ovog zakona.

Kako bi se obezbijedilo da udio energije iz obnovljivih izvora u finalnoj potrošnji energije u sektoru grijanja i hlađenja bude u skladu sa udjelom utvrđenim Nacionalnim energetske i klimatskim planom, mogu se utvrditi mjere podrške u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje energetska efikasnost.

Prilikom donošenja i sprovođenja mjera podrške iz stava 3 ovog člana, Ministarstvo ima za cilj da obezbijedi dostupnost tih mjera svim kupcima, a posebno domaćinstvima sa niskim prihodima.

Daljinsko grijanje i hlađenje

Član 82

Energetski subjekti koji proizvode, distribuiraju i snabdijevaju kupce toplotnom energijom na energetske efikasan način dužni su da informacije o udjelu energije iz obnovljivih izvora, najmanje jednom godišnje, na svojim internet stranicama, ili na zahtjev krajnjeg kupca, stave na raspolaganje, uz fakturu ili na drugi pogodan način.

Operatori sistema daljinskog grijanja i hlađenja dužni su da pripreme i donesu plan mjera za povećanje efikasnosti i ispunjavanje udjela obnovljive energije u svojim sistemima daljinskog grijanja i hlađenja (u daljem tekstu: plan efikasnosti), u skladu sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom.

Plan efikasnosti sadrži jednu od sljedećih mjera za postizanje povećanja efikasnosti i ispunjavanja udjela obnovljive energije u daljinskom grijanju i hlađenju:

- 1) obavezu energetske subjekata koji obavljaju djelatnost distribucije i snabdijevanja, da povećaju udjele energije iz obnovljivih izvora i otpadne toplote i hladnoće u daljinskom grijanju i hlađenju za minimalne procentne poene kao godišnji prosjek, koji propisuje Ministarstvo;

2) obavezu operatora sistema daljinskog grijanja i hlađenja da priključe snabdjevače energijom iz obnovljivih izvora i iz otpadne toplote i hladnoće ili da ponude snabdjevačima treće strane priključivanje i kupovinu toplote ili hladnoće iz obnovljivih izvora i otpadne toplote i hladnoće na osnovu nediskriminativnih kriterijuma utvrđenih zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti, kada je potrebno:

- zadovoljiti potražnju novih kupaca;
- zamijeniti postojeće kapacitete za proizvodnju toplote ili hladnoće;
- proširiti postojeće kapacitete za proizvodnju toplote ili hladnoće.

Kada operator sistema daljinskog grijanja ili hlađenja sprovodi mjeru iz stava 3 tačka 2 ovog člana, može odbiti priključenje i otkup toplotne energije od snabdjevača treće strane ako:

- 1) sistem nema potreban kapacitet;
- 2) nijesu ispunjeni tehnički uslovi za priključenje i obezbjeđivanje pouzdanog i bezbjednog snabdijevanja;
- 3) bi priključenje energetskog operatora dovelo do prekomjernog povećanja cijene toplotne energije za krajnje kupce, u odnosu na važeće cijene toplotne energije.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, operator je dužan da nezavisnom snabdjevaču i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave bez odlaganja dostavi razloge za odbijanje priključenja, kao i uslove koje snabdjevač treće strane treba da ispuni i mjere koje treba preduzeti u sistemu da bi se omogućilo priključenje.

Ministarstvo utvrđuje operatore sistema daljinskog grijanja i hlađenja koji mogu biti izuzeti od obaveze sprovođenja mjere iz stava 3 tačka 2 ovog člana.

Plan efikasnosti se dostavlja Ministarstvu na razmatranje i davanje saglasnosti.

Prava i obaveze kupaca na daljinsko grijanje i hlađenje

Član 83

Operatori sistema daljinskog grijanja i hlađenja dužni su da postignu energetska efikasnost u skladu sa planom efikasnosti iz člana 82 stav 2 ovog zakona, u roku koji utvrđuje Ministarstvo.

Kupci energije iz sistema daljinskog grijanja i hlađenja koji nijesu efikasni i koji nijesu postali efikasni u roku iz stava 1 ovog člana imaju pravo da se isključe iz tog sistema raskidom ili izmjenom ugovora, radi ostvarivanja sopstvene proizvodnje toplotne energije iz obnovljivih izvora.

Kupac može steći pravo na isključenje iz stava 2 ovog člana ako može dokazati da planirano alternativno rješenje snabdijevanja energijom za grijanje i hlađenje ima znatno bolje energetske performanse.

Procjena energetske performansi alternativnog rješenja za snabdijevanje može se zasnivati na sertifikatu o energetske performansama.

Kada je raskid ugovora povezan sa fizičkim isključenjem, takav raskid može biti uslovljen kompenzacijom za troškove koji su direktno nastali kao rezultat fizičkog isključenja i za neamortizovani dio sredstava koji je potreban za obezbjeđivanje toplote i hladnoće tom kupcu.

Procedura i uslovi za priključenje

Član 84

Energetski subjekat koji proizvodi toplotnu energiju iz obnovljivih izvora dužan je da obezbijedi da toplotna energija koju isporučuje ispunjava uslove kvaliteta, pouzdanosti snabdijevanja i zaštite životne sredine utvrđene tehničkim propisima i potreban stepen energetske efikasnosti proizvodnog kapaciteta.

Način i uslove priključenja proizvođača i kupaca na postojeći distributivni sistem propisuje operator sistema daljinskog grijanja.

Usluge balansiranja

Član 85

Operatori distributivnog sistema električne energije dužni su da najmanje svake četiri godine, u saradnji sa operatorima sistema daljinskog grijanja ili hlađenja na svom području, procijene potencijal sistema daljinskog grijanja ili hlađenja i da obezbijede balansne i druge systemske usluge, koje obuhvataju odgovor na potražnju i skladištenje viška električne energije iz obnovljivih izvora i da li bi korišćenje identifikovanog potencijala bilo isplativije od alternativnih rješenja.

XII. SERTIFIKAT ZA INSTALIRANJE

Uslovi za dobijanje sertifikata za instaliranje

Član 86

Poslove instaliranja manjih kotlova i peći na biomasu, solarnih fotonaponskih sistema i solarnih termalnih sistema, plitkih geotermalnih sistema i toplotnih pumpi može da obavlja fizičko lice koje ima sertifikat za obavljanje tih poslova.

Sertifikat za instaliranje uređaja iz stava 1 ovog člana koji koriste obnovljive izvore energije može se izdati licu koje ima najmanje III nivo kvalifikacije obrazovanja iz oblasti mašinstva ili elektrotehnike i položen ispit za obavljanje poslova iz stava 1 ovog člana.

Ispit iz stava 2 ovog člana polaže se pred komisijom koju imenuje starješina Ministarstva.

Program polaganja ispita iz stava 2 ovog člana, način polaganja, naknada za polaganje ispita i sadržaj sertifikata iz stava 1 ovog člana utvrđuje se propisom Ministarstva.

Izdavanje sertifikata za instaliranje

Član 87

Radi dobijanja sertifikata za obavljanje poslova iz člana 86 stav 1 ovog zakona, fizičko lice podnosi zahtjev sa dokumentacijom kojom dokazuje ispunjenost uslova iz člana 86 stav 2 ovog zakona.

Ispunjenost uslova iz člana 86 stav 2 ovog zakona utvrđuje i sertifikat za instaliranje izdaje Ministarstvo.

Na zahtjev lica koje posjeduje sertifikat za instaliranje uređaja koji koriste obnovljive izvore energije, izdat od nadležne organizacije ili organa druge države, koje je steklo po programu ekvivalentnom programu iz člana 86 stav 4 ovog zakona, Ministarstvo će izdati sertifikat za instaliranje.

XIII. KRITERIJUMI ODRŽIVOSTI I UŠTEDE EMISIJA GASOVA SA EFEKTOM STAKLENE BAŠTE ZA BIOGORIVA, BIOTEČNOSTI I GORIVA IZ BIOMASE

Kriterijumi održivosti i uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte

Član 88

Biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase koji se stavljaju na tržište moraju ispunjavati kriterijume održivosti i smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Kriterijumi iz stava 1 ovog člana obuhvataju smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte zbog korišćenja biogoriva i biotečnosti, kao i goriva iz biomase, namjenu i vrstu zemljišta, uticaj na zaštićena područja i biodiverzitet, količinu ugljenika i vlage u zemljištu, pokrivenost vodom i šumama i programe podrške poljoprivrednicima.

Kriterijumi održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte primjenjuju se na biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase bez obzira na njihovo geografsko porijeklo.

Energija iz biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase iz stava 1 ovog člana treba da:

- 1) se uzima u obzir za potrebe izračunavanja ostvarenog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije i finalnoj potrošnji energije u svim oblicima saobraćaja;
- 2) bude predmet finansijskih podsticaja u cilju povećanja potrošnje biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase;
- 3) bude uključena u ispunjavanje obaveze trgovaca naftnim derivatima da ostvare udio obnovljivih izvora energije koji stavljaju na tržište u sektoru saobraćaja.

Biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase proizvedene iz otpada i ostataka, osim od ostataka i otpada iz poljoprivrede, ribarstva, šumarstva i akvakulture, uzimaju se u obzir ako ispunjavaju kriterijume uštede emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Goriva iz biomase, ako se koriste u proizvodnji električne energije, odnosno proizvodnji toplotne energije, moraju da ispunjavaju kriterijume održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte u sljedećim slučajevima:

- 1) ako je ulazna toplotna snaga postrojenja koje koristi čvrstu biomasu jednaka ili veća od 20 MW; i
- 2) ako je ulazna toplotna snaga postrojenja koje koristi biogas jednaka ili veća od 2 MW.

U slučaju da se električna i/ili toplotna energija proizvodi iz čvrstog komunalnog otpada, ne postoji obaveza ostvarivanja ušteda emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Poljoprivredna i šumska biomasa

Član 89

Kriterijume održivosti posebno propisuje Ministarstvo za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase dobijena iz poljoprivredne biomase, a posebno za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase dobijena od šumske biomase, po pribavljenom mišljenju organa državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede i šumarstva.

Šumska biomasa iz koje se dobija biomasa za biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase se može proizvoditi u skladu sa zakonom kojim se uređuje korišćenje šuma i u količinama predviđenim planskim dokumentima u šumarstvu.

Verifikacija kriterijuma i evidencija

Član 90

Biogoriva, biotečnosti i goriva od biomase podliježu verifikaciji kriterijuma održivosti i smanjenja emisije gasova sa efektom staklene bašte (u daljem tekstu: verifikacija).

Verifikacija će se primijeniti kako bi se osiguralo da biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase ispunjavaju kriterijume održivosti i doprinose uštedi emisija gasova sa efektom staklene bašte.

Smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte iz člana 88 stav 2 ovog zakona izračunava se prema metodologiji koju u skladu sa pravilima Energetske zajednice za izračunavanje uticaja biogoriva na emisiju gasova sa efektom staklene bašte, utvrđuje organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Radi ocjenjivanja usaglašenosti biogoriva i biotečnosti sa kriterijumima održivosti i supervizije, organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine ovlašćuje akreditovano pravno lice, koje ispunjava uslove utvrđene propisom iz člana 91 ovog zakona.

Ministarstvo može za ocjenjivanje usaglašenosti iz stava 4 ovog člana angažovati akreditovano pravno lice iz druge države, koje ispunjava uslove utvrđene propisom iz člana 91 ovog zakona.

Ministarstvo vodi evidenciju subjekata verifikacije i verifikatora, koja naročito sadrži:

- 1) evidencioni broj, naziv, matični broj, poreski identifikacioni broj, sjedište i djelatnost sa šifrom djelatnosti subjekta koji se verifikuje;
- 2) informacije o verifikatoru;
- 3) izvještaje dostavljene u procesu verifikacije;
- 4) druge podatke.

Bliži način vođenja evidencije iz stava 6 ovog člana, postupak upisa i brisanja iz evidencije propisuje Ministarstvo.

Bliži kriterijumi održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte

Član 91

Bliže kriterijume održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte, način verifikacije i subjekte verifikacije, uslove koje treba da ispunjava akreditovano pravno lice za verifikaciju kriterijuma održivosti, postupke provjere ispunjavanja kriterijuma održivosti za priznavanje biogoriva, biotečnosti i goriva iz biomase u ostvarivanju udjela, izvještavanje o ispunjenosti kriterijuma održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte, nezavisnu reviziju informacija dostavljenih u procesu izvještavanja i druge elemente koji se odnose na kriterijume održivosti i uštede emisija gasova sa efektom staklene bašte propisuje Vlada.

XIV. PRAĆENJE, OBJAVLJIVANJE I IZVJEŠTAVANJE

Praćenje i izvještavanje

Član 92

Ministarstvo prati da li se sprovođenje sistema podsticaja vrši u skladu sa odredbama ovog zakona i o tome Vladi podnosi izvještaj jednom godišnje.

Evidencija o povlašćenim proizvođačima električne energije

Član 93

Ministarstvo vodi i održava na svojoj internet stranici ažurnu evidenciju povlašćenih proizvođača energije iz obnovljivih izvora, i to:

- 1) povlašćenih proizvođača električne energije koji koriste sistem podsticaja tržišnim premijama;
- 2) povlašćenih proizvođača električne energije koji koriste sistem podsticaja fid-in tarifama;
- 3) status zaključenih ugovora o podsticajima i da li je status povlašćenog proizvođača električne energije oduzet, istekao ili prenijet u svakom konkretnom slučaju.

XV. MJERE I AKTIVNOSTI ZA OSTVARIVANJE JAVNOG INTERESA

Mjere i aktivnosti

Član 94

Radi ostvarivanja javnog interesa iz člana 2 ovog zakona, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave, strateškim i drugim dokumentima, programima i planovima, predviđaju mjere i aktivnosti koje se preduzimaju radi ostvarivanja ciljeva utvrđenih ovim zakonom.

Prilikom planiranja mjera i aktivnosti iz stava 1 ovog člana, Crna Gora i jedinice lokalne samouprave posebno vode računa da planirane mjere doprinesu povećanju korišćenja obnovljivih izvora energije, energetske bezbjednosti Crne Gore, održivom i ravnomjernom regionalnom i lokalnom ekonomskom razvoju i obezbjeđenju i unapređenju energetske potreba stanovništva i očuvanja i zaštite životne sredine.

Strateški projekat

Član 95

Na predlog Ministarstva, Vlada može donijeti podzakonski akt o realizaciji strateškog projekta u sljedećim slučajevima:

- 1) kada se primjenom sistema podsticaja proizvodnje električne energije utvrđenim ovim zakonom nijesu u dovoljnoj mjeri obezbijedili novi proizvodni kapaciteti za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora koji su neophodni za ostvarivanje planirane dinamike rasta proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora za dostizanje nacionalnih ciljeva definisanih Nacionalnim energetske i klimatskim planom;
- 2) ako su potrebni novi proizvodni kapaciteti za proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora za postizanje ciljeva energetske tranzicije ili ispunjavanje međunarodnih obaveza;
- 3) ukoliko raspoloživi kapaciteti za pružanje sistemskih usluga i usluga balansiranja elektroenergetskog sistema predstavljaju ograničavajući faktor za dalji razvoj projekata obnovljivih izvora energije.

Strateški partner

Član 96

Strateški partner je privredni subjekat, izabran u skladu sa ovim zakonom za realizaciju strateškog projekta, koji je dužan da izvrši sljedeće radnje:

- 1) pripremi i/ili djelimično ili u potpunosti finansira relevantne studije ako su potrebne za realizaciju strateškog projekta;
- 2) pripremi i/ili djelimično ili u potpunosti finansira relevantnu tehničku dokumentaciju potrebnu za realizaciju strateškog projekta;
- 3) realizuje strateški projekat izgradnje elektrane koja koristi obnovljive izvore energije;
- 4) djelimično i/ili u potpunosti finansira realizaciju strateškog projekta izgradnje elektrane na obnovljive izvore energije ili posreduje u obezbjeđivanju sredstava od međunarodnih finansijskih institucija, poslovnih banaka i drugih izvora finansiranja za realizaciju strateškog projekta.

Strateškim partnerom se smatra i konzorcijum, kao i svako povezano lice, odnosno lica strateškog partnera, odnosno bilo koje privredno društvo ili društvo koje strateški partner i/ili sa njim povezano lice ili lica osnivaju za potrebe sprovođenja strateškog projekta, u skladu sa propisima kojima se uređuju privredna društva.

Pored uslova iz stava 1 ovog člana, strateški partner mora sprovesti jednu ili više od sljedećih radnji:

- 1) obezbijedi inovativne tehnologije i/ili opremu i/ili sirovine za realizaciju strateškog projekta;
- 2) pruži usluge upravljanja i/ili održavanja strateškog projekta nakon izgradnje i u periodu koji odredi Vlada;
- 3) izvrši prenos znanja u vezi sa upravljanjem i korišćenjem strateškog projekta; i/ili
- 4) preduzima i druge radnje u cilju ostvarivanja ciljeva ovog zakona, koje su utvrđene podzakonskim aktom Vlade.

Izbor strateškog partnera

Član 97

Način i postupak izbora strateškog partnera putem objavljivanja i sprovođenja javnog poziva, direktnog poziva kvalifikovanim učesnicima ili prihvatanjem pisma o namjerama dostavljenog Vladi od strane zainteresovanog lica, sadržinu i opis projektnog zahtjeva i potreba, određivanje lica koje će biti vlasnik i investitor, osnovne karakteristike strateškog projekta, vrstu obnovljivog izvora energije i/ili vrstu skladišta energije, način proizvodnje i/ili skladištenja i uslove preuzimanja električne energije i druge elemente od značaja za sprovođenje postupka izbora strateškog partnera, za svaki strateški projekat propisuje Vlada.

Prilikom izbora strateškog partnera i zaključivanja ugovora o realizaciji projekta sa strateškim partnerom ne primjenjuju se propisi kojima se uređuje postupak javnih nabavki, javno-privatno partnerstvo i koncesije.

Po sprovedenom postupku za izbor strateškog partnera po jednom od postupaka iz stava 1 ovog člana, Vlada donosi odluku o izboru strateškog partnera.

Ugovor o realizaciji strateškog projekta

Član 98

Nakon donošenja odluke Vlade o izboru strateškog partnera, Vladina radna grupa će voditi pregovore sa izabranim strateškim partnerom u cilju zaključivanja sporazuma o realizaciji strateškog projekta.

Nakon pregovora sa izabranim strateškim partnerom, Vladina radna grupa podnosi Vladi izvještaj sa predlogom da se sa izabranim strateškim partnerom zaključi ugovor ili da Vlada donese drugu odluku o daljem postupku, u zavisnosti od ishoda postupka pregovora.

Ako Vlada nakon pregovora donese odluku o zaključivanju ugovora sa izabranim strateškim partnerom i na osnovu izvještaja radne grupe, lice koje je određeno da vrši investitorska prava će sa izabranim strateškim partnerom zaključiti ugovor o realizaciji strateškog projekta.

Ako Crna Gora obezbijedi finansijska sredstva za izgradnju objekta, pored lica iz stava 3 ovog člana i strateškog partnera, ugovor o realizaciji projekta potpisuje i Vlada u ime Crne Gore.

Ugovor o realizaciji projekta naročito sadrži: vrijednost usluga i radova koje će strateški partner izvršiti, odnosno dobara koja će biti isporučena, međusobna prava i obaveze ugovornih strana, način plaćanja, dinamiku izvođenja radova i plaćanja, posljedice nepoštovanja utvrđene dinamike, kao i druga pitanja od značaja za realizaciju strateškog projekta.

Utvrđivanje javnog interesa

Član 99

Vlada može utvrditi javni interes za eksproprijaciju i/ili nepotpunu eksproprijaciju nepokretnosti za izgradnju strateškog projekta, kao i za objekte u njegovoj funkciji i priključaka na elektroenergetski sistem, u skladu sa važećim planskim dokumentima.

XVI. MEĐUNARODNA SARADNJA

Saradnja u cilju postizanja obaveznog udjela energije

Član 100

Crna Gora može sa drugim državama ugovoriti oblike saradnje, radi postizanja obaveznog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Saradnja iz stava 1 ovog člana može se ugovoriti na jednu ili više godina.

Oblici saradnje između država su zajednički projekti, statistički transferi iz energetske bilansa država, zajednički sistemi podsticaja i drugi oblici saradnje kojima se omogućava smanjenje troškova država za postizanje njihovog ukupnog udjela energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije.

Statistički transfer iz stava 3 ovog člana je oblik saradnje između država kojim se količina energije iz obnovljivih izvora ugovorena između dvije ili više država, statistički prenosi iz jedne države u drugu.

O sprovedenim oblicima saradnje Ministarstvo dostavlja obavještenje nadležnom organu određenom međunarodnim ugovorom, u roku od tri mjeseca po isteku godine u kojoj je ostvarena saradnja.

Obavještenje iz stava 5 ovog člana sadrži podatke o količinama i cijenama energenata koji su predmet saradnje.

XVII. NADZOR

Nadzor Ministarstva

Član 101

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo.

Inspeksijski nadzor

Član 102

Inspeksijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donijetih na osnovu ovog zakona vrše elektroenergetski, termoenergetski i tržišni inspektor u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspeksijski nadzor.

Prava i dužnosti elektroenergetskog inspektora

Član 103

U vršenju inspeksijskog nadzora elektroenergetski inspektor ima pravo i dužnost da provjerava:

- 1) da li energetske subjekti koriste podsticajne mjere po propisima po kojima su stekli pravo na korišćenje podsticajnih mjera;
- 2) da li privremeni povlašćeni proizvođač i povlašćeni proizvođač ispunjavaju obaveze propisane ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona;
- 3) da li je privremeni povlašćeni proizvođač promijenio odobrenu snagu elektrane za koju je stekao status privremenog povlašćenog proizvođača u toku trajanja statusa privremenog povlašćenog proizvođača;
- 4) da li privremeni povlašćeni proizvođač ima zaključen ugovor o tržišnoj premiji;
- 5) da li operator prenosnog, odnosno distributivnog odnosno zatvorenog distributivnog sistema prioritarno preuzima električnu energiju kupaca-proizvođača;
- 6) da li povlašćeni proizvođač električne energije posjeduje licencu za energetske djelatnosti proizvodnje električne energije u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti, a koja obuhvata elektranu za koju je stekao status privremenog povlašćenog proizvođača;
- 7) da li je elektrana za koju je proizvođač stekao status privremenog povlašćenog proizvođača trajno priključena na prenosni, distributivni, odnosno zatvoreni distributivni sistem električne energije na odobrenu snagu koja odgovara odobrenoj snazi za koju je elektrana stekla status privremenog povlašćenog proizvođača;
- 8) da li su za elektranu za koju je proizvođač stekao status privremenog povlašćenog proizvođača obezbijedena sva merenja koja su propisana ovim zakonom;
- 9) da li je u upotrebnoj dozvoli za elektranu za koju je proizvođač stekao status privremenog povlašćenog proizvođača, odnosno izvještaju tehničke komisije za pregled objekta kao sastavnom dijelu upotrebne dozvole navedeno da je u novoizgrađenu ili rekonstruisanu elektranu ugrađena neiskorišćena oprema;
- 10) da li povlašćeni proizvođač električne energije ima zaključen ugovor o tržišnoj premiji, odnosno zaključen ugovor o fid-in tarifi;
- 11) da li proizvođač iz obnovljivih izvora energije posjeduje licencu za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonom kojim se uređuju energetske djelatnosti;
- 12) da li proizvođač iz obnovljivih izvora energije ima obezbijedeno posebno mjerenje, odvojeno od mjerenja u drugim tehnološkim procesima, kojim se mjeri preuzeta i predata električna, odnosno toplotna energija u sistem;
- 13) da li operator prenosnog sistema vodi elektronsku, centralizovanu i javno dostupnu evidenciju svih priključenih elektrana koje koriste obnovljive izvore;
- 14) da li operator prenosnog sistema javno objavljuje spisak svih podnijetih zahtjeva u postupku priključenja, zatraženoj odobrenoj snazi elektrane, podatke o statusu zahtjeva, fazi postupka priključenja, u kojoj je fazi puštanja u pogon elektrana, datum probnog rada i datum trajnog priključenja;
- 15) da li ovlašćena ugovorna strana zaključuje ugovore o otkupu električne energije u skladu sa ovim zakonom i vodi evidenciju ugovora o otkupu električne energije i objavljuje ih na svojoj internet stranici;
- 16) da li jedinica lokalne samouprave vodi evidenciju energetskih subjekata koji proizvode toplotnu energiju i da li je donijela akt kojim propisuje podsticajne mjere, uslove i postupak za sticanje prava na podsticaje za te subjekte;

- 17) da li je jedinica lokalne samouprave donijela akt kojim propisuje uslove pod kojima energetska subjekat koji proizvodi toplotnu energiju mora osigurati da toplotna energija koju isporučuje odgovara zahtjevima za kvalitet, pouzdanost snabdijevanja i propisanog stepena efikasnosti proizvodnog kapaciteta;
- 18) da li je distributer toplotne energije u slučaju kada odbija priključenje nezavisnog proizvođača u aktu o odbijanju naveo razloge za odbijanje priključenja;

U vršenju inspekcijskog nadzora, inspektor ima pravo i dužnost da obavlja i druge poslove utvrđene ovim zakonom ili propisom donijetim na osnovu ovog zakona.

Prava i dužnosti tržišnog inspektora

Član 104

Tržišni inspektor vrši inspekcijski nadzor nad primjenom propisa kojima se utvrđuju maksimalne maloprodajne cijene naftnih derivata i biogoriva i uređuje kvalitet i način kontrole kvaliteta naftnih derivata i biogoriva.

Prava i dužnosti termoenergetskog inspektora

Član 105

Termoenergetski inspektor vrši inspekcijski nadzor nad:

- 1) projektovanjem, proizvodnjom, izgradnjom, eksploatacijom i održavanjem objekata za: proizvodnju, transport i distribuciju toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu u skladu sa ovlaštenjima utvrđenim ovim zakonom;
- 2) racionalnim i ekonomičnim korišćenjem toplotne energije.

Termoenergetski inspektor ima pravo i dužnost da provjerava:

- 1) da li energetska subjekti koji obavljaju djelatnosti proizvodnje, transporta, distribucije i isporuke toplotne energije za daljinsko grijanje i/ili hlađenje ili industrijsku upotrebu, ispunjavaju uslove propisane zakonom za obavljanje tih djelatnosti;
- 2) urednost isporuke i kvalitet energenata i toplotne energije koja se isporučuje kupcima.

Termoenergetski inspektor vrši i druge poslove utvrđene zakonom ili propisom donijetim na osnovu ovog zakona.

Ovlašćenja inspektora

Član 106

U vršenju inspekcijskog nadzora elektroenergetski i termoenergetski inspektori su ovlašćeni da:

- 1) nalože da se utvrđene nezakonitosti otklone u roku koji odrede;
- 2) donesu rješenje i izreknu upravnu mjeru ako nadzirani subjekat ne otkloni nezakonitost u ostavljenom roku, osim kada zbog neophodnosti preduzimanja hitnih mjera rješenje donosi bez odlaganja;
- 3) nadležnom pravosudnom organu podnesu krivičnu prijavu, prijavu za privredni prestup ili zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno preduzmu i druge radnje i mjere za koje su zakonom ili drugim propisom ovlašćeni;
- 4) nareda izvršavanje propisanih obaveza u određenom roku i da privremeno zabrane rad, ako se nalog u ostavljenom roku ne izvrši.

Pored ovlašćenja iz stava 1 ovog člana elektroenergetski inspektor je ovlašćen da:

- 1) dostavi akt Ministarstvu kojim se utvrđuju činjenice radi donošenja rješenja o ukidanju statusa privremenog povlašćenog proizvođača;
- 2) dostavi akt Ministarstvu kojim se utvrđuju činjenice radi donošenja rješenja o ukidanju statusa povlašćenog proizvođača;

U vršenju inspekcijskog nadzora, pored ovlašćenja utvrđenih zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor, tržišni inspektor je ovlašćen da:

- 1) naloži uzimanje uzoraka za provjeru kvaliteta naftnih derivata i biogoriva;
- 2) zabrani trgovinu naftnim derivatima i biogorivima:
  - čiji kvalitet ne odgovara propisanom,
  - čija je maksimalna maloprodajna cijena viša od utvrđene.

XVIII. KAZNENE ODREDBE**Novčane kazne****Član 107**

Novčanom kaznom u iznosu od 3.000€ do 20.000€ kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

- 1) ne plaća tržišnu premiju, odnosno fid-in tarifu, i ne ispunjava obaveze u vezi sa garantovanim otkupom električne energije i preuzimanjem balansne odgovornosti u skladu sa ovim zakonom (član 19 stav 1);
- 2) ne prodaje električnu energiju kupljenu od povlašćenog proizvođača po osnovu ugovora o tržišnoj premiji na organizovanom tržištu električne energije u Crnoj Gori, snabdjevaču ili kupcu- samosnabdjevaču (član 19 stav 3);
- 3) ovlašćenoj ugovornoj strani ne plati razliku između referentne tržišne cijene i ostvarene cijene, u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji, ukoliko je u obračunskom periodu referentna tržišna cijena veća od ostvarene cijene (član 24 stav 2);
- 4) ne zaključi ugovor o tržišnoj premiji u roku od 30 dana od dana prijema zahtjeva privremenog povlašćenog proizvođača za zaključenje ugovora o tržišnoj premiji, koji je dostavio bankarsku garanciju za završetak projekta (član 42 stav 1);
- 5) ne koristi obnovljive izvore u procesu proizvodnje električne energije u elektrani u odnosu na koju je stekao takav status (član 43 stav 2);
- 6) ne obezbijedi unaprijed sredstva neophodna za pokriće troškova za uklanjanje elektrane za koju je stekao status povlašćenog proizvođača, po isteku njenog vijeka trajanja, i troškova sanacije zemljišta na kojem se nalazila elektrana u skladu sa ugovorom o tržišnoj premiji (član 43 stav 6);
- 7) tokom prelaznog perioda iz člana 13 ovog zakona, ne dostavi i ne prenese ovlašćenoj ugovornoj strani garancije porijekla koje su izdate za dio snage elektrane u odnosu na koji je stečen status povlašćenog proizvođača (član 52 stav 3);
- 8) ne izda potvrdu da je obezbijedio mjerenje količine električne energije u skladu sa članom 52 stav 9 ovog zakona, na zahtjev proizvođača električne energije (član 52 stav 12);
- 9) ne dostavi operatoru tržišta električne energije podatke o količini električne energije iz člana 52 stav 9 ovog zakona (član 52 stav 13);
- 10) ne vodi evidenciju elektrana koje proizvode energiju iz obnovljivih izvora (član 57 stav 1);
- 11) ne vodi evidenciju o izdatim, prenesenim, upotrijebljenim i povučenim garancijama porijekla (član 58 stav 1).
- 12) ne utvrdi pojednostavljeni postupak priključenja za elektranu krajnjeg kupca koji proizvodi električnu energiju za sopstvene potrebe i za elektranu koja je dio demonstracionog projekta, instalisane snage 16 kW ili manje, ili ekvivalentne snage priključka koji nije trofazni (član 62 stav 4);
- 13) ne donese i ne objavi na svojoj internet stranici opšti akt o pojednostavljenom postupku priključenja, kojim se bliže uređuje način podnošenja zahtjeva za pojednostavljeni postupak priključenja, uslovi za usvajanje zahtjeva, dokumentacija koja se podnosi, rokovi za postupanje koji ne mogu biti duži od 30 dana od podnošenja zahtjeva, rokovi za priključenje na sistem i druga pitanja od značaja za ovaj postupak (član 62 stav 5);
- 14) ne otkupljuje višak proizvedene električne energije po cijeni energije iz ugovora o kupoprodaji (član 63 stav 2);
- 15) prioritarno ne preuzima električnu energiju od strane kupca-proizvođača, osim u slučaju kada je ugrožena sigurnost rada sistema (član 64 stav 1);
- 16) na mjestu primopredaje električne energije kupca-proizvođača ne postavi obračunsko brojilo, koje omogućava odvojeno mjerenje isporučene i preuzete električne energije (član 64 stav 2 tačka 1);
- 17) na mjestu konekcije instalacija za proizvodnju električne energije i instalacija za potrošnju električne energije kupca-proizvođača ne postavi kontrolno brojilo koje registruje ukupno proizvedenu količinu električne energije kupca-proizvođača (član 64 stav 2 tačka 2);
- 18) do desetog u mjesecu za prethodni mjesec ne dostavi snabdjevaču, a ako to zahtijeva i Ministarstvu, podatke o količini preuzete, predate i proizvedene električne energije u elektrani kupca-proizvođača (član 64 stav 3);
- 19) ne uspostavi evidenciju kupca-proizvođača priključenih na distributivni, odnosno zatvoreni distributivni sistem ili prenosni sistem (član 65 stav 1);

- 20) po isteku tekuće godine ne izvrši mjerenje ili procjenu proizvedene električne energije u objektu kupca-proizvođača u skladu sa propisanom metodologijom i podatke ne dostavlja Ministarstvu do 1. marta naredne godine (član 65 stav 2);
- 21) ne izvrši konačni obračun količine isporučene i preuzete električne energije od strane kupca-proizvođača 1. aprila svake godine za prethodnih 12 mjeseci, a višak isporučene električne energije od strane kupca-proizvođača ne obračuna kupcu-proizvođaču po cijeni energije iz ugovora o kupoprodaji električne energije, bez obračuna mrežnih i drugih naknada, u okviru tarife po kojoj je energija proizvedena (član 68 stav 5);
- 22) sa obračunatim viškom energije iz člana 68 stav 3 ovog zakona, ne izmiruje neizmirene obaveze kupca-proizvođača, a potencijalni preostali iznos ne isplati kupcu-proizvođaču u roku od 30 dana od dana obračuna (član 68 stav 6);
- 23) ne stavi na raspolaganje informacije o udjelu energije iz obnovljivih izvora, najmanje jednom godišnje, na svojim internet stranicama, ili na zahtjev krajnjeg kupca, ne stavi na raspolaganje, uz fakturu ili na drugi pogodan način (član 82 stav 1);
- 24) ne pripremi i ne donese plan mjera za povećanje efikasnosti i ispunjavanje udjela obnovljive energije u svojim sistemima daljinskog grijanja i hlađenja u skladu sa Nacionalnim energetske i klimatskim planom (član 82 stav 2);
- 25) bez odlaganja ne dostavi razloge za odbijanje priključenja nezavisnom snabdjevaču i nadležnom organu jedinice lokalne samouprave, kao i uslove koje snabdjevač treće strane treba da ispuni i mjere koje treba preduzeti u sistemu da bi se omogućilo priključenje (član 82 stav 5);
- 26) ne obezbijedi da toplotna energija koju isporučuje ispunjava uslove kvaliteta, pouzdanosti snabdijevanja i zaštite životne sredine utvrđene tehničkim propisima i potreban stepen energetske efikasnosti proizvodnog kapaciteta (član 84 stav 1).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom u iznosu od 300€ do 2.000€.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom u iznosu od 1.500€ do 6.000€.

Član 108

Novčanom kaznom u iznosu od 300€ do 1.500€ kazniće se fizičko lice, ako:

- 1) ne stavi na raspolaganje prilikom isporuke kupcu informacije o neto koristima, troškovima i energetske efikasnosti opreme i sistema (član 11 stav 2);
- 2) ne dozvoli i ne omogući ovlašćenim licima energetske subjekata pristup mjernim uređajima, instalacijama i mjestu priključka, radi provjere ispravnosti, podešavanja zaštitnih uređaja, zamjene i održavanja uređaja (član 64 stav 4);
- 3) ne prijavljuje snabdjevaču, operatoru distributivnog odnosno zatvorenog distributivnog sistema dnevni raspored predate energije i ne snosi troškove debalansa (član 66 stav 5).

XIX. PRELAZNE I ZAVRŠNA ODREDBA

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 109

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, primjenjivaće se podzakonski akti koji se odnose na obnovljive izvore energije donijeti na osnovu Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Rok za usklađivanje poslovanja

Član 110

Kupac-proizvođač i snabdjevač koji je zaključio ugovor o kupoprodaji električne energije proizvedene iz elektrane kupca-proizvođača u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) uskladiće svoje ugovore i načine fakturisanja sa odredbama ovog zakona u roku od 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za obezbjeđivanje dostupnosti goriva iz obnovljivih izvora

Član 111

Vlada će do 31. decembra 2024. godine preduzeti mjere za obezbjeđivanje dostupnosti goriva iz obnovljivih izvora namijenjenih upotrebi u saobraćaju, uključujući javno dostupna mjesta za punjenje velike snage i drugu infrastrukturu za punjenje u skladu sa zakonom.

Rok za spajanje crnogorskog dan-unaprijed tržišta električne energije

Član 112

Spajanje crnogorskog dan-unaprijed tržišta električne energije iz člana 13 ovog zakona izvršiće se najkasnije do 31. decembra 2025. godine.

Važenje rješenja i ugovora

Član 113

Privremeni povlašćeni proizvođač i povlašćeni proizvođač zadržavaju status privremenog povlašćenog proizvođača i povlašćenog proizvođača koji su stekli u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) do isteka važenja rješenja na osnovu kojeg su stekli taj status.

Privremeni povlašćeni proizvođač iz stava 1 ovog člana zadržava pravo da u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) podnese zahtjev za sticanje statusa povlašćenog proizvođača.

Rješavanje po zahtjevu iz stava 2 ovog člana vrši se u skladu sa Uredbom o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije ("Službeni list CG", br. 59/16 i 89/20).

Postupak prenosa statusa povlašćenog proizvođača na drugi energetski subjekat za objekat za koji je stekao taj status u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) vrši se u skladu sa Uredbom o načinu sticanja statusa i ostvarivanja prava povlašćenog proizvođača električne energije ("Službeni list CG", br. 59/16 i 89/20) do isteka važenja ugovora iz stava 5 ovog člana.

Ugovori o otkupu električne energije zaključeni sa povlašćenim proizvođačima u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) ostaju na snazi do isteka važenja ugovora.

Operator tržišta električne energije je dužan da sa povlašćenim proizvođačem koji je to pravo stekao u skladu sa stavom 3 ovog člana zaključi formularni ugovor o otkupu električne energije u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22).

Ugovor o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije otkupljene od povlašćenih proizvođača zaključen između operatora tržišta električne energije i snabdjevača i kupca-samosnabdjevača u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) ostaje na snazi do isteka važenja ugovora iz st. 5 i 6 ovog člana.

Snabdjevač i kupac-samosnabdjevač dužan je da sa operatorom tržišta električne energije zaključi formularni ugovor, utvrđen u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22), o kupoprodaji obaveznog proporcionalnog udjela električne energije otkupljene od povlašćenih proizvođača, koji su taj status stekli u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22).

Način određivanja naknade za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeфикаsne kogeneracije i raspodjele sredstava prikupljenih od naknada, bliži način obračunavanja proporcionalnog udjela snabdjevača električnom energijom i kupca- samosnabdjevača i postupanje sa viškom ili manjkom prikupljenih sredstava u kupovini i prodaji električne energije od povlašćenih proizvođača koji su taj status stekli u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) vršiće se u skladu sa Uredbom o naknadi za podsticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora i visokoeфикаsne kogeneracije ("Službeni list CG", br. 29/19 i 51/23) do isteka važenja ugovora iz st. 5 i 6 ovog člana.

Rok za preuzimanje podataka iz registra garancija porijekla

Član 114

Operator tržišta električne energije u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona preuzima podatke iz Registra garancija porijekla uspostavljenog u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) u evidenciju garancija porijekla iz člana 58 ovog zakona.

Prodaja energije na tržištu

Član 115

Povlašćeni proizvođač koji je stekao pravo na podsticaje u skladu sa Zakonom o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16, 51/17, 82/20, 29/22 i 152/22) može da prodaje energiju na tržištu bez prava na podsticajne mjere, pod uslovima koji su propisani za druge proizvođače, ako njegovo učešće na tržištu ne traje kraće od 12 mjeseci.

Vrijeme prodaje električne energije na tržištu ne produžava period trajanja statusa povlašćenog proizvođača.

Stupanje na snagu

Član 116

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

U ovaj zakon prenesena je Direktiva 2018/2001/EU Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. decembra 2018. o promociji korišćenja energije iz obnovljivih izvora (Službeni list L 328/82 od 21.12.2018. P0082-00209) 02018L2001, CELEKS 32018L2001.

Broj: 15-3/24-1/11

EPA 275 XXVIII

Podgorica, 17. avgust 2024. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

Andrija Mandić, s.r.